

בעניין: ביטול האפשרות לתרומת/מכירת זרע באופן אנונימי.

העותרים:

1. מיכאל פואה, מראשי תנועת "בוחרים במשפחה" ת.ז. 056625023 מרח' התאנה 11, מצפה נטופה 1529500 נייד 0524202884 דוא"ל mifo5649@gmail.com פקס 0774448311
2. יהודה פואה, מראשי עמותת מוסרי ע.ר. 580622041 ת.ז. 036989986 נייד 0523114810 דוא"ל puay10@gmail.com פקס 0774448311

- נגד -

המשיבים:

1. פרופ' חזי לוי מנכ"ל - משרד הבריאות
2. עו"ד אביחי מנדבליט – היועץ המשפטי לממשלה

כולם על ידי פרקליטות המדינה
רח' ציאלח אדין 31, ירושלים בפקס: 02-6467011

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם:

לנמק מדוע לא יבטל משיב 1 את סעיף 24 בנוהל בנק הזרע 20/07 המאפשר תרומה/מכירה של זרע באופן אנונימי.

העותרים:

עותר 1 - אזרח מדינת ישראל מראשי תנועת "בוחרים במשפחה" - ארגון חברתי שהוקם על ידי מרכז 'אחוה' ושם לו למטרה לחזק ולקדם את ערכי המשפחה בחברה ובמדינה, מול מגמות הפירוק של התא המשפחתי בארץ ובעולם.

עותר 2 - אזרח מדינת ישראל מראשי עמותת מוסרי ע.ר. 580622041. למד קורס "יחסי הורים וילדים בראי דיני החוזים" אצל ד"ר יחזקאל מרגלית במכללת נתניה, במסגרת זו

ובמסגרת פעילותו הציבורית נחשף לרפורמה במבנה המשפחתי המתחוללת במדינת ישראל בשנים האחרונות והחליט להגן על זכויות ילדים להורים טבעיים.

המשיבים:

משיב 1 – מנכ"ל משרד הבריאות. המנכ"ל הוא זה שמכוחו פועלים בנקי הזרע באופן שבו הם פועלים מכח חוזר מנכ"ל 'הכללים בדבר ניהולו של בנק זרע והנחיות לביצוע הזרעה מלאכותית' 20/07 (להלן: "הנחיות") שפרסם ב-כ"ז חשון תשס"ח 8/11/07. וזאת מכוח סעיף 33 לפקודת בריאות העם.

משיב 2 – היועץ המשפטי לממשלה.

פתח דבר:

העותרים אב ובנו פעילי ציבור העוקבים זה שנים אחר פעילותם של ארגונים שונים הפועלים לפירוק התא המשפחתי וחדירת השפעתם למערכות המדינה. העותרים פועלים בכל דרך חוקית על מנת לשמר ולחזק את התא המשפחתי המהווה אבן היסוד לכל חברה בריאה, ולמנוע כל פעילות המובילה לדעתם לפירוקו. במהלך פעילותם נחשפו העותרים למציאות בה משיב 1 אפשר באמצעות כללים והנחיות בדבר ניהול בנק זרע, להסיר את אחריותו ההורית של אב ביולוגי מזרעו. למותר לציין שהעותרים סבורים שהליך משמעותי מעין זה חייב היה להיעשות בחקיקה, ככול והדבר בכלל אפשרי. העותרים סבורים כי משיב 1 חרג מסמכותו החוקית כאשר קבע מסמרות בענייני המעמד האישי בתוך נוהל ניהול בנק הזרע. העותרים סבורים כי ניתוק אחריות האב מזרעו מהווה פגיעה בזכות יסוד של הילוד לדעת מי הם הוריו ומה המטען והסיפור שהוא נושא בבואו לעולם. העותרים סבורים שמבחן הזמן מוכיח כי תרומת הזרע האנונימית הפכה למסחר בזרע אדם, וביצור ילדים יתומים מהולדה, למטרות שונות, ללא נשיאה באחריות של המשיבים ביחס לילודים כפי שיפורט בגוף העתירה. החלטה כבדת משקל שכזו ובעלת השפעות מוסריות וחברתיות כה כבדות אינה בתחום סמכותו המקצועית והחוקית של משיב 1, וטרם כתיבת התקנות לא נעשתה שום עבודת הכנה והערכה משמעותית לבחינת ההשלכות של מהלך זה על כלל החברה כפי שהיה ראוי שיעשה. **יודגש כי העותרים אינם שוללים את קיומם ופעולתם של בנקי הזרע אשר ימשיכו לפעול בהתאם ל'הנחיות' במסלול התרומה הלא אנונימית על פי ה'הנחיות' סעיף 31.**

הקדמה:

בעשרות השנים הקודמות התברכנו בהתקדמות טכנולוגית רפואית בנושא הפרייון, ונוצרו אפשרויות חדשות לפתרון בעיות עקרות שונות. אולם כל ההתקדמות טכנולוגית יחד עם היתרונות הגדולים שהיא מביאה לעולם, היא פותחת פתח גם לסכנות. השימוש באפשרויות

החדשות מציב לפתחנו אתגר חברתי ומוסרי, היות ולא כל דבר שהוא אפשרי הוא אכן מוסרי וראוי.

ההפרדה הטכנית בין הליך ההפריה לבין הקשר הפיזי שבין איש ואישה, מאפשר קשרים שלא שערום אבותינו, אך השאלה החברתית והמוסרית של מי הילדים? מי נושא באחריות לגידולם והתפתחותם? בעינה עומדת. העותרים סבורים כי האפשרויות החדשות שנוצרו בשנים האחרונות הלהיבו את ראשי מערכת הבריאות, וברצונם הכנה לעזור לנשים שהתקשו מסיבות שונות להביא ילד לעולם ולחוות הורות, הם אפשרו הבאת ילדים שאינם יודעים מי הוא אביהם - "יתומים מהולדה" - לעולם. מהלך זה שנעשה לדעת העותרים בלא סמכות, פוגע פגיעה שאי אפשר להפריז בעוצמתה בזכויות הילודים שקולם לא נשמע כלל, עד לשנים האחרונות, ובאינטרס הציבורי הכולל.

על הסכנות ממהלך זה כתב רבה של בריטניה הרב יונתן זקס זצ"ל בספרו השותפות הגדולה עמ' 160-162:

"וזהו בדיוק הסיטו הדיסטופי האורב לנו. שנישאר עם מין בלי אהבה, עם מתירנות בלי גבולות, עם אהבה בלי מחוייבות, עם אבהות בלי אחריות, כאבהותם של אותם טורפים זכרים המותירים את הנקבות לשאת לבדן בנטל גידול הגורים"

"אם ביולוגית, אם פונדקאית, אם תחליפית, אם ביולוגי, בן הזוג של האם, הורים חד-מיניים וכן הלאה .... יש אפילו סכנה שילדים ייעשו סחורה השייכת לבעלי זכויות, סחורה שאפשר לייצרה על פי הזמנה בעזרת התערבות גנטית. בשכבות נרחבות של החברה בת-זמננו הורות יחידנית נעשתה לנורמה, והאבהות כמעט שאיננה קיימת כמציאות חברתית"

"סיכוייו של ילד לגדול מלידה ועד בשלות בתוך מערכת יחסים יציבה עם הוריו הביולוגים מועטים מכפי שהיו זה עידן ועידנים. מדוע כל זה חשוב? כי הילדים משלמים את המחיר. כשנישואים יציבים חדלים להיות הנורמה, ילדים רבים יותר עלולים לחיות בעוני, ומתרחב פלח הילדים הנתונים להתעללות, לתקיפה מינית, לנטישה, לאיומים או להזנחה. השינוי מתרחש לנגד עינינו. במהלך שני הדורות האחרונים הייתה בריטניה במגמה כמעט רציפה של הגדלת העושר, ובכל זאת נרשמה בתקופה זו בקרב אוכלוסיית הצעירים, עלייה בת 300 עד 1000 אחוזים בשיעור ההתמכרויות לאלכוהול ולסמים, הפרעות האכילה, תסמונת המועקה הנפשית, הדיכאון, הפשיעה האלימה, התאבדויות וניסיונות ההתאבדות".

ולסיום נביא את קריאתו של השופט מ' אלון בע"א 548-78 סעיף 21:

"ומעל לכל - זכותו של ילד קטין, שלא להיות מושתק כל ימי חייו מלדעת מי הוא אביו מולידו, ושלא יקופח במזונותיו ושאר צרכיו ומחסורו"

זכות העמידה:

1. העותרים הינם פעילי ציבור, והם עומדים בראש תנועות ציבוריות הפועלות בתחום המשפחה, שמירת החוק ושמירת זכויות הפרט, הם רואים עצמם כשליחי הציבור וכמי שהוגדרו בפסיקת בית המשפט 'תובע ציבור'.
2. העותרים הוכרו למעשה כבעלי זכות עמידה בנושאים אלו ככלל ובמיוחד בהבאת קולם המושתק של הילודים מתרומת/מכירת זרע וביצית בבג"ץ 4424/19 ובבג"ץ 909/20.

הרקע העובדתי

3. במדינת ישראל קיימים 17 בנקי זרע (**מצ"ב פירוט בנספח 1**) ו-25 יחידות להפריה חוץ גופית.
4. בתשובה לחופש המידע ממשרד הפנים מתאריך י"ח סיון תש"פ (10/6/20) (**מצ"ב כנספח 2**) עולה כי בין השנים 2002-2020 נרשמו 107,457 ילדים להם הורה אם בלבד.
5. ב-כ"א אדר תשפ"א (5/3/21) שלחו העותרים מכתב למשיב 1 בו פרטו את נושא העתירה, ובקשו מענה. (**מצ"ב כנספח 3**)
6. ב- ז' באייר תשפ"א (19/4/21) בתום 45 יום הקבועים בחוק למתן מענה ולאחר שלא נתקבלה תשובת המשיב, שלחו העותרים מכתב נוסף (**מצ"ב כנספח 4**) תחת הכותרת "מיצוי הליכים" ובו בקשו מענה בתוך 14 יום.
7. ביום כ"א אייר תשפ"א (3/5/21) התקבלה תשובת המשיבים (**מצ"ב כנספח 7**) כדלקמן:
  - א. הטכנולוגיה הרפואית של הזרעה מלאכותית, טומנת בחובה מורכבויות רפואיות, משפטיות, הלכתיות, מוסריות, פסיכולוגיות, חברתיות ואחרות. מדובר בתחום דינמי אשר חלו בו תמורות והתפתחויות רבות משך השנים.
  - ב. למשרד הבריאות יש הצעת חוק הנמצאת בשלבים מתקדמים של עבודה מקצועית, בשל מורכבות הנשא, דרך המלך להסדרת נושא זה לטווח ארוך היא בחקיקה ממשלתית.
  - ג. כחלק מקידום הליך החקיקה תבחן גם האפשרות להסדיר מסלול תרומת זרע שאינו אנונימי.

הרקע המשפטי:

8. בפקודת בריאות העם בסעיף 33 נקבע מהם סמכויותיו של המנהל הכללי של משרד הבריאות. למרות הגדרת הסמכויות הרחבה אין בסמכותו לקבוע בעניני "מעמד אישי" ו"סטטוס". וכך לשון הסעיף:

"רשאי המנהל להתקין תקנות בעניין פתיחתם, רישומם, הנהגתם ופיקוחם של בתי חולים ובתי מרפא, והעתק מכל תקנות שהתקינו עפ"י סעיף זה יימסר לכל בית חולים ובית מרפא רשומים; בלא לפגוע בכללות הסמכויות הניתנות בסעיף זה, רשאי המנהל להתקין תקנות הקובעות את הדרישות בעניין -

(א) הסידורים הסניטריים;

(ב) שיכון לחולים ולאחיות;

(ג) מקום לניתוחים, למעבדות, לפעולות עיקור וחיתוי, לבתי מרקחת ולשאר צרכים טכניים;

(ד) האחיות, הן מבחינת הכשרותיהן והן מבחינת אימונן;

(ה) הכנתו ואגירתו של מזון, הן לחולים והן לחבר העובדים;

(ו) סידורים רפואיים וביתיים בדרך כלל;

(ז) סידורים לחיטוי ולמניעת התפשטותה של הידבקות;

(ח) סידורים למקרה דליקה;

(ט) קבלתם של חולים, לרבות הסדרת האשפוז על פי מקומות מגוריהם של החולים ונהלי

שחרור חולים;

(י) שעות העבודה ותנאי העבודה לאחיות;

(יא) ניהול מקצועי;

(יב) טיפול רפואי נאות בחולים."

9. חוזר מנכ"ל משרד הבריאות כ"ז חשון תשס"ח (8.11.07) "הכללים בדבר ניהולו של בנק

זרע והנחיות לביצוע הזרעה" (להלן ה"הנחיות") בסעיף 2 להנחיות נקבע כי:

"לא ינהל אדם ולא יעסוק בו (בנק הזרע) אלא בהתאם לכללים אלה."

10. בהנחיות סעיף 24 נקבע כדלקמן:

"זהותו של התורם מצד אחד וזהותה של האישה שהוזרעה בזרעו מצד שני, אסורים בגילוי, לרבות לכל אחד מהם. לא תימסר זהותו של התורם לילד שייולד כתוצאה מפעולה זו ולכל אדם אחר."

11. בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו בסעיף 2 נקבע כדלקמן:

"אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם."

ובסעיף 4:

"כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו."

ובסעיף 8:

"אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא **בחוק** ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי **חוק** כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו."

טענות העותרים:

כללי:

12. ניתוק בין אב לבנו הביולוגי הוא מעשה שיש בו פגיעה בזכות יסוד של כבוד האדם וחירותו. פגיעה מעין זו צריכה לעמוד במגבלות פסקת ההגבלה שבסעיף 8 לחוקי היסוד הוי אומר "לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו".

13. סעיף 24 (לעיל סעיף 10) להנחיות המאפשר מכירת או מתן תרומת זרע תוך שמירה על אנונימיות של בעל הזרע מהווה פגיעה בזכויות יסוד של הילוד לכבוד ולקניין, אשר יפורטו להלן ובכלל זה:

א. הזכות להורים.

ב. הזכות לזהות.

ג. הזכות לקשרי משפחה והימנעות מנישואי קרובים.

ד. הזכות למזונות.

ה. הזכות לירושה.

14. סעיף 24 הנ"ל הינו במסגרת הנחיות מנכ"ל ואינו חוק ולכן אינו יכול לפגוע בזכויות יסוד מה עוד שאין למנכ"ל משרד הבריאות כל סמכות בעניין ה"מעמד האישי" על כן סעיף זה נקבע שלא בסמכות ולכן הוא בטל מעיקרו. העותרים סבורים כדברי המשיבים בסעיף ב'

לתשובתם שאכן "דרך המלך להסדרת נושא זה לטווח ארוך היא בחקיקה ממשלתית". המחלוקת בין המשיבים לעותרים היא מה הדין בתקופת הביניים עד לחקיקת החוק. העותרים יטענו כי חוסר הסמכות של משיב 1 מחייבת את ביטול הסעיף הנ"ל.

15. יחד עם זאת מטעמי זהירות יטענו העותרים כי האינטרס הציבורי הוא שלא להתייחס לזרעו של אדם כנכס הניתן למכירה באופן רגיל, תוך הסרת אחריותו לנוצר מזרעו.

16. כמו כן יטענו העותרים כי האינטרס הציבורי הוא למנוע ובוודאי לא לעודד ולתמוך בהבאת יתומים מהולדה לעולם, דבר שעלולות להיות לו השלכות חברתיות וכלכליות הרות אסון על החברה והמדינה.

חוסר סמכות

17. נושא הסמכות של משיב 1 בדבר התקנת תקנות לעניין הפריה חוץ גופית, או בכל סוגיה אחרת בתחום טכנולוגיות הפרייה וההולדה נידונו כבר בבג"ץ 4645/18 (פלונית נ' שר הבריאות) בו אישה עתרה בדרישה שיאפשרו לבנק זרע לבצע הפריה חוץ גופית מתורם ידוע שביקש לנתק בינו לבין בנו לכשילד. כיוון שהעותרת ביקשה לפרוץ את ההגבלות שהתקנות נותנות פסק הדין קבע כי אין אפשרות לפרוץ את התקנות ולאפשר לכל מי שירצה לרוקן מתוכן את מוסד ההורות כדברי השופט הנדל בסעיף 1 לפסק הדין:

"מדובר במקרה המבקש לרוקן מתוכן את מוסד ההורות, באופן שחותר תחת תקנת הציבור וטובת הילד שטרם נולד, וזאת מבלי שנגרמת מן העבר השני פגיעה של ממש בליבתה של זכות כלשהי"

בעתירה זו אין העותרים מבקשים לדון מחדש בנושא זה. כמו כן העותרים אינם מבקשים לחלוק על ההכרעה הכללית כפי שבאה לידי ביטוי בדברי השופט נ' הנדל בסעיף 8 לפסק הדין:

"נראה אפוא כי המסקנה המתבקשת היא כי אין לקבוע שדין ההסדרים בסוגיה להתבטל. עם זאת, נדגיש שוב כי גם אם המצב הקיים אינו מוביל לבטלות ההסדרים, אין זה אומר שהוא רצוי. סוגיות אלו, אשר מאופיינות במורכבותן מחד גיסא ובחשיבותן עבור הפרט מאידך גיסא, דורשות את הכרעתו ועמדתו של המחוקק – ויפה שעה אחת קודם.....

....הניתן אחרת מכך שהמחוקק ישמיע את קולו בקול רם ובאופן צלול?"

18. יחד עם זאת, יטענו העותרים כי סוגיית המעמד האישי של הילוד, אינה בסמכותו של משיב 1, ואף לא יכולה להיות בסמכותו, גם לפי שיטת השופט מ' מזוז אשר הרחיב את היריעה ובסעיף 3 לפסק הדין הנ"ל כתב:

"לכך יש להוסיף, כי בפקודת בריאות העם סעיף הסמכה נוסף להתקנת תקנות, סעיף 70 (1) לפקודה, המסמיך את שר הבריאות להתקין תקנות "לשם הוצאתן לפועל של הוראות פקודה זו".

19. קביעת מעמדו של הילוד כבנו של אביו הביולוגי קבועה בחוקי מדינת ישראל, כפי שנפרט להלן.

20. העותרים יטענו כי הוראת סעיף 24 להנחיות כפי שמובאת בסעיף 10 לעתירה זו, המסתירה את זהות האב מהילוד, מהווה התרת קשר האבהות מהילוד תוך פגיעה בזכויותיו להורים, למשמעות, לכבוד, למזונות, לירושה ולחיים, כפי שיפורט להלן והיא עומדת בסתירה מוחלטת לעיקרון חוקיות המנהל, הקובע שרשות מוסמכת לפעול רק מכוח הסמכה מפורשת בחוק או מכוחו, וכל מה שאינו מותר לה על פי הדין - אסור לה.

21. כמו כן יטענו העותרים כי ההוראה הנ"ל אינה עומדת במבחן ההגבלה שבסעיף 8 לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו היות והיא לא נקבעה בחוק.

22. **העותרים יטענו כי טענת חוסר הסמכות מכוח מבחן ההגבלה וחוקיות המנהל היא טענה מכרעת שאין צורך לטעון אחריה כלום.** אך יחד עם זאת, מתוך זהירות הם יטענו גם לחוסר סבירות הוראת הסעיף.

23. העותרים יטענו כי הסמכות בדבר רישום המעמד האישי נתונה בידי השר לענייני פנים, (כפי שמופיע בחוק מרשם האוכלוסין סעיף 4) ולא בידי משרד הבריאות. הרחבת הפרשנות של ההסמכה לעניין התקנת תקנות בדבר ניהול בתי חולים להתקנת תקנות בנושא ההפריה הטכנולוגית גם אם תמתח עד לקצה אינה יכולה לבוא על חשבון סמכות המוקנית בחוק לשר אחר. אשר על כן, הקביעה כי המידע בדבר אביו של הילד לא ירשם ויהיה חסוי מכל אדם ואפילו מהילד עצמו, אינה בסמכותו של משיב 1 והיא בטלה מאליה.

24. בבג"ץ 4645/18 הנזכר לעיל בסעיף 27 כתב השופט מ' מזוז בסעיף 5 כדלקמן:
"קבלת טענת העותרים לחריגה מסמכות לא רק שאינה מתחייבת בענייננו כאמור אלא שבנסיבות דנן תוצאתה תהא, כפי שציין חברי, "יצירת תוהו ובוהו" ומצב של העדר רגולציה ואיש הישר בעיניו ייעשה בתחום שהוא רגיש מאין כמותו."

העותרים יטענו כי בעניין זה דווקא החריגה מסמכות של משיב 1 יצרה "תוהו ובוהו". ילודים מתרומת זרע מחפשים נאשות את אביהם ואת אחיהם ואת אחיותיהם. משיב 1 לא פעל בהתאם להנחיות שהוא עצמו קבע ובמשך 13 שנים לא עשה דבר כדי להקים מאגר רישום מרכזי אשר יגן על הילודים מנישואי עריות של אח ואחות כפי שבא הדבר לידי ביטוי בבג"ץ 4424-20 (פואה נ' מדינת ישראל). כמו כן, חשף משיב 1 את מדינת ישראל בפני תביעות עתידיות של ילודים מתרומת זרע אשר ניזוקו מהסתרת זהות אביהם על ידי המדינה.

25. העותרים יטענו כי להנחיה זו השלכות חברתיות וכלכליות עצומות על מדינת ישראל ובכלל זה עליה מטאורית במספר הילדים הגדלים ללא אב מובחן. כך בין השנים 2002 ו-2020 נרשמו 107,457 ילדים שלהם הורה אם בלבד. ראה סעיף 4 לעתירה זו. אימהות אלו שבחרו להביא ילד לעולם ללא אב מובחן, (אצל גרושות ואלמנות יש אב מובחן) זוכות לסיוע כספי מהמדינה. הנטל המוטל על תקציב המדינה עקב כך נאמד במיליארדי שקלים כפי שיפורט להלן. למותר לציין שהעותרים סבורים שאכן המדינה צריכה לעזור למשקי בית בהם יש רק הורה אחד בשל נסיבות החיים כמו גירושין ומוות. אך הם סבורים כי ההנחיה של משיב 1 להסיר מהאב את האחריות ההורית, ולהטיל את מעמסת גידול הילד על המדינה היא לא מוסרית, היא נעשתה כאמור שלא בסמכות, השלכותיה הכלכליות כלל לא נבחנו, ולא הוצג המקור התקציבי להוצאה זו.

26. לסיכום, פרק זה יטענו העותרים כי ביצירת מסלול אבהות אנונימית, וההגנה על האב מפני חשיפתו לילידי זרעו, כפי שבא הדבר לידי ביטוי בסעיף 24 להנחיות, משיב 1 קבע הלכה למעשה ביחס למעמדו האישי של הילוד ובכך הוא חרג מסמכותו. ועל כן הנחיות אלו בטלות מעיקרן. העותרים אינם מבקשים מבית המשפט לפסול את ההנחיה מעיקרה על אף שכך היה מן הראוי לעשות, אלא רק להורות למשיב 1 לבטל את סעיף 24 בהנחיות מכאן ולהבא.

אבהות בעל הזרע

27. העותרים יטענו כי החוק בישראל רואה באב הביולוגי כאביו של הילוד כפי שיוכח בפרק זה. העותרים יבחנו את הדרכים בהם לפי החוק ניתן להתיר קשר זה ויטענו כי ההנחיות של משיב 1 אינן עומדות במבחן זה.

28. חוק האפוטרופסות סעיף 14 קובע כי:

"ההורים הם האפוטרופוסים הטבעיים של ילדיהם הקטינים."

אך דא עקא, החוק לא הגדיר מי הם ההורים, וניתן לטעון שההורים הם מי שמחזיקים בילד או כל הגדרה אחרת. העותרים יטענו כי קריאה 'ברגליים יחפות' בחוקים שיובאו להלן ניתן להבין בצורה ברורה כי ההגדרת ה"הורה" בחוק הינה "ההורה הביולוגי".

29. בחוק הירושה סעיף 16 (ג) נקבע כי:

"המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם

אינם יורשים את המאומץ."

קרובי המאומץ הם קרוביו הביולוגיים והוריו והוריו הוריו אותם הוא יורש והם לא יורשים אותו הם הורי הביולוגיים ולא המאמצים. הנה כי כן, ברור שהמחוקק לא השאיר מקום לספק או פרשנות, הורות היא ענין ביולוגי. הוכחה נוספת לכך נמצאת בחוק הירושה סעיף 3 התולה את הקשר בן הילד להוריו בלידה, ובסעיף 144 בחוק הירושה כדלקמן:

על אף האמור בחוק זה, דין-חוץ המקנה זכויות ירושה על פי דין למי שאיננו **קרוב למוריש** **קרבת דם** או קרבה של נישואין, חיתון או אימוץ, אין נזקקים לו אלא במידה שאותו דין-חוץ מכיר בזכויות ירושה כאמור המוקנות בדין הישראלי. (תוספת ההדגשה, מ.פ.)

הנה כי כן קרבת הדם יוצרת את הקרבה למוריש!

30. נוסף את דברי המומחה ד"ר מ. שיפמן במאמר "קביעת אבהות בילד שנולד מהזרעה מלאכותית" (משפטים י', תש"מ):

"ללא ספק אין תוקף משפטי להסכם בין אמו של ילד ובין אביו, לפיו לא יוכר האחרון כאבי הילד. אבהות היא עובדה ביולוגית לא פחות משהיא מעמד משפטי, ועובדה זו איננה יכולה להיעלם כתוצאה מהסכם. בנוסף לכך יש להדגיש כי הסכמה בין הורים, או ויתור על-ידי אחד מהם, אינו קושר את הילד, ובוודאי שאין בו כדי לפגוע במה שמתחייב מטובתו. הילד אף טרם בא לעולם בעת שהוסכם על כך, ולא יכול להיות באותה שעה נושא של ויתור, אפילו היו ההורים מוסמכים לייצגו."

31. לסיכום פרק זה, יטענו העותרים כי החוק מכיר בהורות של האב הביולוגי, אין להורים סמכות לוותר על הורות זו בשם הילד, ואפילו במקרה קיצון של אימוץ שנעשה בצו בית משפט ועל פי חוק, נשמר הקשר הביולוגי בדין הירושה ובאפשרות הילד להיחשף לאביו הביולוגי בגיל 18 בתנאים מסוימים. אשר על כן, למשיב 1 אין סמכות חוקית לפעול להסתרתה, ולהפקעתה בפועל של הורותו של האב הביולוגי שתתם/מכר זרע לבנק הזרע.

הזכות להורות והזכות להורים:

עוד מימי בראשית אנו נחשפים לכמיהה העזה להורות. כמיהתה של רחל אימנו לילד צרובה חזק בזיכרון ופורטת על נימי הלב. כאבה מהדד, חד, חייה ללא ילדים משולים למוות "...ותאמר אל-יעקב הבה-לי בנים, ואם-אין מתה אֶנְכִי" (בראשית ל, 1). כך גם חייהן של גיבורות נוספות מהתנ"ך – שרה, רבקה, חנה. שירים רבים נכתבו בדיו המהולה בדמעות של כאב, המבטאים את הכמיהה והגשמת החלום להיות הורה. "בן לו היה לי! ילד קטן.... עוד אחכה לו" (רחל).

(מדברי השופטת א', א' סגל בפס"ד תמ"ש 26729-03-19)

32. אכן קיים חשש כי במידה ותרומת/מכירת הזרע לא תהיה אנונימית כפי שנדרש בעתירה זו יתמעט באופן ניכר מסירות הזרע, וכך לכאורה תיפגע ה"זכות להורות" של נשים הפונות היום לבנקי הזרע. השאלה העומדת לפתחנו היא האם הזכות להורות שקיבלה הכרה משמעותית בפסיקות בבתי המשפט בישראל בשנים האחרונות עקב רצונם העז של נשים וגברים רבים שביקשו שבית המשפט יכיר בהם כהורים, גוברת על הזכות של הילדים

להורים. ילדים אלו באופן טבעי לא מיוצגים בבית המשפט ואת קולם המושתק מנסים להביא העותרים בעתירה זו.

33. העותרים יטענו כי יחד עם כל הצער הכאב וההבנה לצערם של אלו שלא זכו לפרי בטן "הזכות להורות" אינה מקימה זכות חוקית למשיב 1 לפעול בדרך שבחר. מטעמי זהירות יוסיפו העותרים לטעון כי במקרה העומד לפנינו, לא ליבת הזכות להורות היא זו שעשויה להיפגע, אלא, לכל היותר, תתכן פגיעה בצדדיה של הזכות. פסילת סעיף 24 לא מונעת את הזכות להורות אלא מונעת את האפשרות להיות הורה יחידני ומשאירה את האופציה של הורות משותפת לפי סעיף 31 בתקנות. לעומת זאת הזכות של הילודים להורים תיפגע באופן מוחלט כיוון שילד שנולד על פי סעיף 24 נשללת ממנו לחלוטין הזכות לאב. במקרה זה נפגע גרעין הזכות ולא רק במעטפת של אופן מימוש הזכות שנפגע. העותרים סוברים כי העדפת **הזכות להורות** על פני **הזכות להורים** אינה עומדת במבחן המידתיות כפי שיפורט להלן.

34. העותרים יטענו כי לזכות להורות יש שתי משמעויות.

האחת: הזכות להיות הורים של הילד בלי התערבות חיצונית.

השניה: הזכות לחוות חווית הורות באמצעות ילדים שהובאו לעולם באמצעות הטכנולוגיה החדשה.

35. על הזכות **הראשונה** של מניעת התערבות בחיי המשפחה אין חולק. הזכות **השניה** היא זכות מפוקפקת שהרי אין לה נמען, מי אמור לספק ילד למי שרוצה לחוות הורות? אין זה מתפקידה של המדינה לייצר ילדים לטובת מי שלא זכתה בהם. ברור לכל בר דעת שהמדינה גם לא תאפשר קניית ילדים לצורך מילוי הזכות להורות והדבר נאסר בחוק.

36. מתן האפשרות להבאת ילדים לעולם בדרך של מכירת/תרומת זרע אנונימית אינה שונה מהותית מסחר בילדים ובאברי אדם, ומתנגשת באופן חזיתי עם זכות היסוד של הילוד להורים כפי שיפורט להלן. העותרים יטענו כי אין לפתור מצוקה בעוולה - קרי אין לפתור את מצוקת מי שלא זכו לילד, בעוולה של הבאת יתום לעולם. על אחת כמה וכמה כאשר מדובר לא פעם בבחירה מודעת של מי שבחרו בשל נוחות אישית או אג'נדות פמיניסטיות רדיקליות למחוק את האב מעולמו של הילד.

37. העותרים יטענו כי חובת הרישום של פרטי ההורות הביולוגית היא זכות יסוד לכבוד ובכלל זה הזכות להורים. זכות יסוד של כל אדם היא לדעת מי הם הוריו ומהי המורשת והסיפור הביולוגי אותו הוא נושא. גם אם בנסיבות מסוימות בית המשפט סבור כי מן הראוי להסתיר מידע זה מקטין, כפי שקורה במקרי אימוץ. הרי תמיד קיימת האפשרות לחשיפת מידע קריטי וחיוני זה, כאשר הקטין יגדל ויהפוך לבגיר, כפי שמפורט בחוק האימוץ. סיכם את המצב החוקי השופט ח. מלצר בפסק הדין בבג"ץ 566/11 סעיף 4 :

"ואכן אף "בחיים הריאליים" – הילד (ולמים – מי שהפך לבגיר) מתעניין לא- פעם לדעת מיהם הוריו הביולוגיים והאם ההורים היו "טבעיים", או "משפטיים". – החוק בישראל הקנה זכות זו לדעת – למי שהפך לבגיר, דהיינו בעת הגיעו לגיל 18 ראו: סעיף 30 (ב) לחוק האימוץ; סעיף 16 לחוק לנשיאת עוברים. לצורך זה הוקמו גם מרשמים שונים מתאימים"

38. על הצורך בדמות אב כותבת ד"ר יסכה חורי במחקרה על "סוגיות בהתפתחות זהות של צעירים שנולדו לאימהות יחידניות באמצעות תרומת זרע בישראל" (האוניברסיטה העברית - אלול תשע"ט 2019) בעמ' 8 כדלקמן:

"כלל המשתתפים במחקר הנוכחי עסקו בהעדרה של דמות הורית נוספת מחייהם, כאשר חלקם עסקו בצורך שלהם בדמויות משמעותיות נוספות על פני האם בכלל, ואחרים עסקו בהעדרה של דמות אב בפרט. כמה מהם הסבירו כי העדר זה הינו חלק מנסיבות חייהם מיום היוולדם, ועל כן הם מתקשים לתת לו, כמו גם לעצם המושג "אבא", פשר וייצוג. המשתתפים עסקו גם בהעדר מודל גברי בחייהם אשר מייצר חיפוש תמידי אחר דמויות גבריות חלופיות, ואף אימוץ של דמויות כאלה לאורך השנים, ביוזמתם או ביוזמת אימם. היו גם משתתפים שתיארו כי העדר האב מסב להם תחושות מורכבות של חוסר עד כדי אובדן שאינו זוכה להכרה. בעוד חלק מהם עסקו בהעדר דמות אב ממשית ומופנמת כאחד, מדבריהם של רוב המשתתפים עלה, כי למרות שאין להם אב להתקשרות ממשית, הוא קיים בעולמם, גם אם רק באופן פנימי ו/או ערטילאי." (תוספת הדגשה, מ.פ.)

קשה לתאר פגיעה יותר משמעותית בכבודו של אדם, מאשר פגיעה זו של העדר דמות האב מחייו, ובמיוחד בידיעה שדמות זו ויתרה על הקשר תמורת כסף. מחיקת שם האב מסיפור חייהם של ילדי תרומת הזרע הנעשית בהוראת משיב 1, אינה מוחקת אותו מעולמם, והם נאלצים לחיות עם חסך זה אותו הם מנסים למלא באופנים שונים. על כך ניתן להוסיף את המשך דבריה של ד"ר חורי שם:

"בכלל הראיונות בלטו ההשלכות של נסיבות הלידה על התחום הזוגי-מיני של המשתתפים. היו משתתפים שעסקו באתגר שבהקמת זוגיות בהעדר מודל זוגי בבית, ובהעדר דמות אב אשר היה עשוי לשמש כמודל לאינטראקציות מגדריות, מיניות וזוגיות. משתתפים אחדים קישרו בין נטייתם המינית לבין נסיבות לידתם והחיים בסביבה שהיא נשית בעיקרה, ואחרים תיארו חשש מעתיד זוגי- משפחתי הדומה לזה של האם."

39. היות ובמקרה של תרומת זרע לא התקבלה שום החלטה חוקית השוללת את הורותו של האב – מוסר הזרע, הרי שהסכמת ההורים להעלים את האב מצאצאיו אינה יכולה להשליך על הילד, ואינה יכולה לפטור את האב מהאחריות ההורית לגבי הילוד.

40. לא זו אף זו, פעמים שלמידע מי הוא ההורה הביולוגי יש ערך משמעותי מאוד וכך ממשיך השופט מלצר באותו סעיף בפסק הדין שציינו לעיל בסעיף 42 לעתירה זו:

"נוכח מהותיות רבת-פנים זו של רישום ההורות – המחוקק הישראלי (ואף הפסיקה) – כל אימת שטיפלו ב"הורות משפטית" ראו לנכון להסדיר סוגיות שונות הכרוכות בה (כולן, או חלקן) במישורי: הבריאות (התמונה הגנטית הנדרשת ולו לצורך איתור מחלות וריפוי), דיני משפחה (לרבות חובת מזונות) וירושה, דיני איסור והיתר לענייני נישואין וגירושין, ניהול מרשם (ממנו ניתן לדלות, בעת הצורך, פרטים רלבנטיים), דיני סודיות, גילוי ופרסום ועוד."

41. אי אפשר להפריז בחשיבות מידע זה, העשוי להיות משמעותי עד כדי הצלת נפשות במקרה של אירוע רפואי התלוי במידע גנטי, או כאשר קיים צורך בתרומה מקרוב משפחה ביולוגי.

42. יתרה מזאת, מידע זה עשוי להיות משמעותי למי שאינו רוצה לשאת את אחותו מאביו ללא ידיעתו ולהיכשל בגילוי עריות. בהקשר זה חשוב לציין כי בהתאם לתשובת משרד הפנים המובאת בסעיף 4 לעתירה זו מדובר באלפי ילדים הנולדים באותה שנה ובעשרות אלפי ילדים בטווח הגילאים שיש סיכוי שיינשאו זה לזו.

43. יצוין כי משיב 1 נתן דעתו לסוגיה זו ובמסגרת ההנחיות אותם פרסם, פורטו כל ההליכים שנועדו למנוע היתכנות של מצב בו אח יישא את אחותו וכד' והם מפורטים בסעיף 29 להנחיות כדלקמן:

"מנהלי בנקי הזרע אשר הוכרו על ידי משרד הבריאות, ישמשו כנאמנים של בתי הדין הרבניים ובתי המשפט ויסייעו ככל שניתן, בכפוף לכללי הסודיות הרפואית המחייבת אותם. מנכ"ל משרד הבריאות ימנה מעת לעת את אחד מבין מנהלי בנקי הזרע המוכרים ע"י משרד הבריאות, כאמור, כנאמן שאצלו תרוכז רשימת שמות תורמי הזרע. נאמן זה יעמוד בקשר מעת לעת עם בתי הדין הרבניים.

מנהל בתי הדין הרבניים יוכר כנאמן של בנקי הזרע ומשרד הבריאות, ועימו ינהל נאמן בתי הדין הרבניים אימות פרטי התורמים עפ"י קודים חסויים שהוסכמו מראש, על-מנת להימנע משימוש בזרע של פסולי חיתון.

כללי החיסיון החלים על מנהל בנק הזרע חלים גם על מנהל בתי הדין – והשימוש במידע שיגיע לידיהם יהא למטרה זו בלבד של הבטחת נישואין כדמו"י במסגרת סמכותו עפ"י חוק."

אולם, בעתירה 4424/20 (פואה נ' מדינת ישראל) התברר כי הנחיות אלו אינן מיושמות, ומשיב 1 לא נקט שום פעולה ממשית כדי להביא לידי מימוש את ההנחיות שהוא בעצמו קבע. בכך הוסיף משיב 1 חטא על פשע. לא רק שהוא נטל לעצמו סמכות שלא כדין למנוע

מהילוד להכיר את אביו ואת אחיו ואחיותיו וכל קרוביו, הוא גם לא ביצע את המינימום הנדרש כדי להגן על הילודים מפני נישואי עריות.

44. העותרים יטענו כי אי הקמת המרכז הארצי וחוסר הרישום של הילודים מתרומת זרע במרכז זה, מהווה נזק בלתי הפיך עבור אותם ילדים אשר לא יוכלו לברר האם הם מתחתנים עם אחיהם מאב משותף. במידה ויתברר שבשל התנהלותם הכושלת של המשיבים התאפשר ביום מן הימים למי שאסורים בקרבה של גילוי עריות להינשא בתום לב, הרי שמדובר בנזק בל יתואר עליו אמר שלמה בחוכמתו "מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להימנות" (קהלת א' ט"ו). התנהלות זו מוכיחה שבנושא כל כך אקוטי אי אפשר לסמוך על הביורוקרטיה שתעשה את תפקידה, והדרך היחידה היא לתת לכל אדם את המידע המלא על סיפור חייו.

45. יתרה מזו, יטענו העותרים כי ההורות איננה זכות שניתן למוכרה או להפקירה, אלא חובת אחריות המביאה לידי ביטוי את המיוחד והנעלה שבמין האנושי. סעיף 24 יוצר מסלול מכירת זרע בו המדינה מאפשרת הסרת אחריות זו מלכתחילה ובכך היא יוצרת זילות של מוסד ההורות ופוגעת במרקם החברתי המיוחד לבני אנוש.

46. לסיכום פרק זה יטענו העותרים כי סעיף 24 בהנחיות נשוא עתירה זו, לא רק שנעשה בחוסר סמכות, אלא הוא פוגע פגיעה אנושה בזכות היסוד להורים, זכות שגוברת על הזכות להורות.

הזכויות הנפגעות

הזכות לכבוד ובכללה הזכות לזהות

47. בע"א 99/10 (פלוני נ' היועץ המשפטי) קבעה השופטת ת' רוטלוי בסעיף 4.10 כדלקמן:
"עינינו הרואות: לקטינים זכות עצמאית לזהות. על המדינה מוטלת החובה להגן על זכותם זו של הקטינים לזהותם. קשרי המשפחה של אדם מהווים מרכיב בזהותו..... זכות זו נגזרת מעקרון כבוד האדם המרחף מעל דברי החקיקה כולם, וזכות זו, כאמור, אף קבועה בסעיף 8 לאמנה בדבר זכויות הילד, כמפורט לעיל."

48. במחקרה של ד"ר יסכה חורי "סוגיות בהתפתחות זהות של צעירים שנולדו לאימהות יחידיניות באמצעות תרומת זרע בישראל" (האוניברסיטה העברית - אלול תשע"ט 2019) היא כתבה בעמוד 2 כדלקמן:

"מרבית משתתפי המחקר הנוכחי תיארו כי העדרו של המידע אודות תורם הזרע ממנו נולדו, מהווה מכשול בהשלמת תהליך גיבוש הזהות וסיפור החיים שלהם, וכי בגינו הם מתמודדים עם קשיים הקשורים בהבניית זהותם בתוך משפחתם ומחוצה לה."

49. הנה כי כן הזכות לזהות הנגזרת מהזכות לכבוד כפי שעולה מפסק דינה של השופטת רוטלוי, אכן נפגעת בפועל כפי שעולה במחקרה של ד"ר חורי, בהעדרו של המידע אודות תורם הזרע. העדר המידע אודות תורם זרע הוא תוצאה ישירה של סעיף 24 בהנחיות שפרסם משיב 1.

הזכות לקשרי משפחה ולהימנעות מנישואי קרובים.

בתמ"ש 28398-10-12 (נ.ש. נ' ק.ש.) בסעיף 88 לפסק הדין כתבה השופטת ת' סנונית פורר:

"קשר האֶקְאוּת הינו חלק מזהותו של קטין, ומשרטט גם את גבולות שייכותו המשפחתית, ההיסטוריה המשפחתית שלו,..."

ובבע"מ 2270/13 (פלונת נ' פלוני) בפסק דינה של השופטת ד' ארז ברק סעיף 4:

"באופן כללי יותר, יש לומר שהפרדה בין אחים היא אכן תוצאה קשה, לנוכח ערכו של הקשר הבלתי אמצעי בין אחים – כקבוצת תמיכה, כחברים, כמשענת רגשית וחומרית, בין בהווה ובין לעתיד לבוא. חשיבותו של הקשר הקיים בין אחים זוכה להכרה גוברת הן בפסיקתו של בית משפט זה ..... והן בספרות המשפטית."

50. לפגיעה בקשרי המשפחה השלכות עתידיות קשות ביותר. כך העיד בועדת העבודה והרווחה בכנסת ביום י"ט אלול תש"ף (8/9/20) מתן - שנולד מתרומת זרע.:

"יש דו"ח של מבקר המדינה מ-2007 שמצביע על 32 ילדים מאותו תורם בתל השומר. אני בסוף יכול ללכת עם החשש הזה שאני נפגש עם האח או האחות שלי למחצה ואני לא יודע, יכול להיות שאני אגיע איתם לרבנות ואני לא יודע, יכול להיות שאנחנו נקיים יחסי מין ואני לא יודע. אני לא יכול לדעת כשאני הולך לרופאת המשפחה שלי, אני לא יכול להגיד לה מה הרקע של האבא הביולוגי שלי, את האבא שלי שרשום במשרד הפנים אני יודע. עכשיו אף אחד לא יכול להבטיח לי שום דבר, כי בסוף אני רשום במרשם האוכלוסין כבן של שלמה מילס. אבל אף אחד לא יודע מי האבא הביולוגי, אם אני היום וליאור אחותי היינו מכירים בדרך אחרת ומגיעים לרבנות, אני לא יודע אם מישהו היה יכול להגיד לי את זה."

ובהמשך:

"גם מאוד חשוב לי לשום את זה על השולחן, אני יודע שמדברים פה הרבה על נישואין ואני יודע שמדברים פה הרבה על זה שיכולים להיוולד ילדים עם מומים כאלה ואחרים, הפחד הגדול שלי זה להתאהב באחותי. הפחד הגדול שלי זה ללכת לישון איתה בלילה. הפחד

הגדול שלי הוא זה שאני אשב באיזה שהוא בר ואני אראה אותה ואגיד 'היא מוצאת חן בעיני'
ואני אגש. יש הרבה חיים לפני החתונה, לפחות, אני יודע בחיים שלי החילוניים, יש חיים
שלפני החתונה ויש אינטראקציה כזאת או אחרת, ועל זה אני מדבר."

51. במחקרה של ד"ר יסכה חורי הנ"ל, בעמ' 7, נכתב:

המשתתפים עסקו גם **בעובדת העדרם של אחים/אחאים מחייהם, והציגו אותה כבעלת
השלכות ניכרות על חייהם, לעיתים קרובות אף יותר מהעדר דמות האב.** כמה מהם תיארו
את הניסיונות שלהם למצוא אחאים שנולדו מאותו תורם ממנו נולדו הם, באמצעות כלי מדיה
שונים (קבוצות פייסבוק ייעודיות, בעיקר). בין שאר המניעים שעלו לחיפוש זה, נמצאים
הניסיון להרחיב את המשפחה, ו/או **החשש מפני נישואי אחאים לא מכוונים.** (תוספת
הדגשה, מ.פ.)

52. העותרים יטענו כי לא מדובר בחששות תיאורטיים חסרי בסיס. בחדשות N12 בתאריך

16/8/20 פרסמה רותי שילוני (<https://www.mako.co.il/news->)

[israel/2020_q3/Article-e57ecef48a4f371026.htm](https://www.mako.co.il/news-israel/2020_q3/Article-e57ecef48a4f371026.htm)) אודות 4 צעירים שני בנים

ושתי בנות בגיל כמעט זהה שבבדיקות להתאמה גנטית הם גילו שהם בני אותו אב. במהלך
הכתבה הם מספרים שהתברר להם שהם יודעים על לפחות עוד שלש התאמות.

כך גם בתאריך 8/11/16 פרסם יהודה שוחט כתבה בווינט

(<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4875941,00.html>) תחת הכותרת "דן

ונועה הם החברים הכי טובים בגן. הם לא יודעים שהם בעצם אחים" ובתוכן: "עדי למשל

מצאה כבר חמישה ילדים נוספים, מלבד בנה, שלהם אב ביולוגי משותף" ובהמשך: "אני

מצאתי משהו בסמיכות אליי', אומרת נוי. "אם זו הייתה בת, מחר הם יכולים להיפגש

בצופים, בתיכון, בסופר השכונתי או בקניון, ואנחנו חשופים לבעיה."

53. העותרים יטענו כי גם לו ניתנה למשיב 1 הזכות לשלול את אבהותו של מוכר/תורם הזרע

לבקשתו של מוסר הזרע, אין בכך כדי לשלול את חובתו של משיב 1 להגן על זכויות הקטין

לכשייוולד ולאפשר לו לגבש את זהותו ולדעת מי הם אחיו. קשר האקאות כפי שכינתה

אותו השופטת פורר, הוא קשר בעל משמעות רגשית עצומה במובן החיובי. מעידים על כך

האתרים הרבים במרשתת בה מחפשים ילדי בנק הזרע את אחיהם. הסתרת הקשר לא

רק שיכולה להתברר כאסון נורא לבני זוג שיגלו שהם קרובים, אלא היא נוכחת כגורם פוגע

ומפחיד בחיי היום יום של ילדי בנק הזרע כפי שהסביר מתן בסעיף 51 שלעיל, וכפי שעולה

ממחקרה של ד"ר יסכה חורי. זכות עצמאית זו לאחאות לא ניתנת ליותר על ידי

המוכר/תורם הזרע ועל אחת כמה וכמה שאין למשיב 1 שום סמכות למנוע מידע חשוב זה

מהילוד.

זכות הקניין ובכללה הזכות למזונות

54. בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) סעיף 3. נקבע כדלקמן:

3. (א) אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

מזונות קטין

3א. (א) אביו ואמו של קטין חייבים במזונותיו.

(ב) בלי להתחשב בעובדה בידי מי מוחזק קטין יחולו המזונות על הוריו בשיעור יחסי להכנסותיהם מכל מקור שהוא.

55. בסעיף 3. (א) נקבע שאדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו לפי הוראות הדין האישי החל עליו. לענין זה הובא במסמך של מ.מ.מ. הכנסת "תרומת זרע בישראל - תשס"ה" בעמוד 10 כי "דעת רוב הפוסקים היא שתורם הזרע הוא אבי הילד". העותרים יטענו כי עולה מכאן שאבי הילד שהוא תורם הזרע חייב במזונות הילוד לפי הדין האישי.

56. זכות הילד במזונות היא זכות עצמאית והאם לא יכולה לוותר עליהם בשמו. יתרה מזו עלול להיווצר מצב בו האם לא מסוגלת לספק את צרכי הילד בגלל חוסר מסוגלות כלכלית, או במקרה פטירה. במקרים אלו הנחיית משיב 1 להסתיר את המידע בדבר אביו של הילד היא פגיעה אנושה בילד שנעשית בחוסר סבירות ובחוסר סמכות.

הזכות לירושה

57. בחוק הירושה סעיף 10. (2) נקבע כדלקמן:

יורשים על פי דין הם:

(2) ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריו וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם (בחוק זה - קרובי המוריש).

58. בחוק הירושה סעיף 3. (ג) נקבע כדלקמן:

(ג) לענין זכויות הירושה של ילד אין נפקא מינה אם בשעת לידתו היו הוריו נשואים זה לזה, ואם לא.

59. כמו כן נקבע בחוק הירושה סעיף 56. כדלקמן:

"הניח המוריש בן-זוג, ילדים או הורים והם זקוקים למזונות, זכאים הם למזונות מן העזבון לפי הוראות פרק זה, בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה."

60. העותרים יטענו כי על פי חוק הירושה סעיף 10. (2) זכאי הילוד ממכירת/תרומת זרע לרשת את אביו הביולוגי גם אם לא היה נשוי לאימו. (סעיף 3. (ג))
61. יתרה מזו, במקרה בו מת המוכר/תורם הזרע והילוד מזרעו יהיה זקוק למזונות, הוא יהיה זכאי לגבות מזונות מהעזבון בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה כאמור בסעיף 56 לחוק הירושה.

62. העותרים יטענו כי הנחיית משיב 1 בסעיף 24 להנחיות כאמור, היא פגיעה בזכות הקניין של הילוד לכשייוולד, אשר עקב הסתרת המידע על אביו לא יוכל לממש את זכויותיו כאמור.
63. לא זו אף זו בסעיף 16 (ג) לחוק הירושה נקבע כדלקמן:

"המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם אינם יורשים את המאומץ."

הוי אומר, שאפילו במקום בו התקבלה החלטה שיפוטית בהתאם לחוק האימוץ בדבר הפרדת הילד מהוריו הביולוגים, עדיין שמר המחוקק על זכות הילד לרשת את הוריו. אם כן ישאלו העותרים באיזו זכות ומכוח איזו סמכות שולל משיב 1 את זכות הילד לרשת את אביו הביולוגי?

64. הנחייה 24 בנוהל שפרסם משיב 1 פוגעת גם בזכות הקניין של כל ילד שנולד במסלול האנונימי, היות והיא מונעת ממנו את היכולת לרשת את אביו מורישו. פגיעה בזכות הקניין בטלה מאליה אלא אם כן היא נעשית בחוק ובהסמכה מפורשת בהתאם לפסקת ההגבלה.
65. לסיכום פרק זה יטענו העותרים כי הנחייה 24 פוגעת בזכות לכבוד ע"י פגיעה בזכות לזהות ע"י פגיעה בזכות לקשרי משפחה ע"י פגיעה בזכות להימנע מנישואי עריות. בנוסף לכך ההנחיה פוגעת בזכות לקניין ע"י שלילת הזכות למזונות וירושה. כיוון שההנחיה לא עומדת בפסיקת ההגבלה שהרי לא נעשתה בחוק הרי היא בטלה מאליה אשר על כן על בית המשפט להורות למשיב 1 לבטלה ולהסיר אותה מההנחיות.

חוק הביציות והשלכתו על נשוא העתירה

66. העותרים יטענו כי בחוק הביציות תש"ע - 2010 בסעיף 42 נקבע כדלקמן:

"(א) יילוד שנולד כתוצאה מתרומת ביצית, יהיה ילדה של הנתרמת לכל דבר ועניין.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), אין בחוק זה כדי לפגוע בדיני איסור והיתר לענייני נישואין וגירושין, ומסמכויותיהם של בתי הדין הדתיים.

(ג) הזכויות והחובות הקיימות בין הורים ושאר קרוביהם ובין ילדי ההורים לא יהיו קיימות בין התורמת ושאר קרוביה ובין היילוד שנולד כתוצאה מתרומת ביציות, ולא יהיו נתונות לתורמת, ביחס ליילוד, הסמכויות הנתונות להורים ביחס לילדיהם."

67. הנה כי כן, המחוקק קבע את מעמד היילוד הן בצורה החיובית כבנה של הנתרמת והן בצד השלילי בניתוק התורמת וקרוביה מכל קשר של זכות וחובה מהיילוד. העותרים סבורים כי חוק זה אינו חוקתי כעולה מעתירה זו, אך אין כוונתם להעלות סוגיה זו, בעתירה זו. יחד עם זאת יטענו העותרים כי ניתן להוכיח מחוק זה שלצורך ניתוק הקשר הביולוגי בין הורה ליילוד יש צורך בחקיקה מפורשת כפי שנעשתה בסעיף 42 (ג) שהובא בסעיף שלעיל. כל עוד המחוקק לא אמר את דברו אין למשיב 1 סמכות להפקיע ולבטל את חובת האב כלפי היוצא מזרעו, ולהעלימה מילדו הגנטי.

האינטרס הציבורי - ביחס לזרע כנס

68. בבג"ץ 4077/12 (פלזנית נ' משרד הבריאות) כתבה השופטת דפנה ברק ארז בסעיף 14 כדלקמן:

" חשוב לציין שבכל המקרים הללו החקיקה או התקנות לא הכירו בכך שתאי זרע, רחם אימהי או ביציות הם "מוצר" רגיל בשוק. להפך. חרף העובדה שבכל המקרים הללו ניתן תשלום למי שמוגדרים כ"תורם" או "תורמת" זהו תשלום מוגבל בהיקפו, מפוקח, ומוגדר כפיצוי בגין טרחה ואי-נוחות, להבדיל מאשר תמורה עבור חלקי הגוף או השימוש בו (ראו: סעיף 6 לחוק הפונדקאות וסעיף 43(א) לחוק תרומת ביציות, בדומה לסעיף 22 לחוק השתלת אברים). **הנושא אינו מוסדר במפורש בתקנות הנוגעות לתרומת זרע, בשל כך שאין מדובר בהסדר כולל במסגרת דבר חקיקה ראשי.** ההחלטות לפתוח את הדלת לעבירות מוגבלת זו של אברי גוף לא היו החלטות פשוטות. מחד גיסא, ההכרח לא יגונה או לפחות ניתן להבנה, אך מאידך גיסא, **הן מאיימות להפוך אנשים למוצרים או לבית קיבול למוצרים בפוטנציה, ולכן יש מחיר, תרתי משמע.** המחלוקות בשאלה זו נמשכות. ההכרה באפשרות לתרום דם, תאי-זרע או ביציות לא הפכה אותם ל"נכסים" לכל דבר ועניין. " (תוספת ההדגשה, מ.פ.)

69. העותרים יטענו כי החשש שהעלתה השופטת ארז ברק כי אנשים יהפכו ל"מוצרים" הופך למציאות כפי שיפורט להלן, וכל זאת עקב הנחית משיב 1 הפוטר את בעל הזרע מאחריות לגבי זרעו, ומאפשר מקח וממכר בזרעי אדם.

70. ביחס לתורם הזרע כתב ד"ר מ. שיפמן במאמרו "קביעת אבהות בהזרעה מלאכותית" (משפטים י' תש"מ) במבוא כדלקמן:

"לגבי התורם, אין צורך להשחית מלים על מניעיו של זה ; בדרך כלל הוא משתף פעולה כדי לקבל תשלום כספי עבור הזרע. מבחינה זו, הכינוי "תורם" אינו הולם אותו, **ומוטב לכנותו "מוכר זרע" או "נותן זרע"** (תוספת הדגשה, מ.פ.)

ואכן דבר זה בא לידי ביטוי בהליך גיוס מוכרי הזרע אשר הבנקים מבטיחים להם הכנסה משמעותית המגיעה לאלפי שקלים למימוש החלום האישי (חו"ל, לימודים, רכב וכד'). כפי שניתן להתרשם מפרסום של בנק הזרע שלהלן. (תוספת ההדגשה, מ.פ.)

The screenshot shows the top navigation bar of the CryoBank Israel website. It includes a language selector for English, a search icon, and a phone icon. The main header features the CryoBank Israel logo and the tagline "שרותי בנקאות הזרע המובילים בישראל". Below the header, there are social media icons for Facebook and a search icon, along with a menu icon and the text "תפריט". The main content area is titled "CryoBank « להיות תורם" and contains the following text:

להיות תורם
ההחלטה להיות תורם זרע, הינה הדבר הנכון, אם אתה מעוניין לעזור לאנשים להגשים חלום באופן מיוחד במינו וגם זקוק לתוספת הכנסה משמעותית המגיעה לאלפי שקלים כדי להגשים את החלום האישי שלך (חו"ל, לימודים, רכב וכד').

71. כך גם ביחס לנתרמות. לא מדובר עוד רק בנשים שלא שפר עליהן גורלן והן לא מצאו בן זוג או שכן זוגן אינו מסוגל להפרות אותן מסיבות רפואיות. אלא בנשים שבחורות להביא יתום מהולדה לעולם כדי לחוות חווית הורות בלי זוגיות. בנקי הזרע שקמו כסניף לבתי החולים משמשים כשם כיסוי לחנויות לממכר זרעי אדם המשווקים את זרעי האדם שברשותם כסחורה בשוק, כפי שניתן להתרשם מצילומי המסך של אחד מבנקי הזרע שלהלן:

התורמים שלנו

המתכנת

הרופא

המוזיקאי

הספורטאי

הטכניקה הרפואית מקיפה ויסודית של כל בני המשפחה של התורם ובדיקה רפואית יסודית. הצליח לזרוע את זרעו. בנק הזרע הנבצלה מבחר תורמים ישראלים. תורמי זרע בישראל זכמו קו יבוא זרע מכל בנקי הזרע המובילים בעולם.

שירותי בנק הזרע הרצליה
בנק זרע פרטי

תרומת זרע

צרו קשר

הקפאת זרע תרומת ביציות השבחת זרע בדיקת ציפ גנטי בדיקת זרע יבוא זרע

כנגד עינים עומדת המטרה החשובה ביותר, להעמיד לרשותך את מלא המידע והיכולת לאפשר לך להכיר את נחוניו ופרטי האישים של התורם הפוטנציאלי (מבלי לחשוף את זהותו כמובן). כך שחולי לבצע את הבחירה הטובה ביותר שתתאים לך ברמה האישית. אנשי צוות בנק הזרע המיומנים והמקצועיים שלנו פועלים כל העת ליצירת ושמירת קטלוג התורמים האיכותי שלנו, כך שיעמוד בסטנדרטים הגבוהים ביותר. קטלוג תורמי זרע (מסלול הזרעות והפרייה חוץ גופית/תרומת ביציות גנטית מורחב):

מסלול הזרעות והפרייה חוץ גופית

תורם	גובה (מטר)	משקל (ק"ג)	צבע עיניים	צבע שיער	עיסוק	השכלה	מוצא	סוג דם	תחביבים	צבע עור	למי דומה
Chris Martin	1.79	65	כחול/ירוק	חום/שטני	מוזיקאי	מוזיקאי	רוסיה	A+	מוזיקה	בהיר	למי דומה
Shawn Mendes	1.84	69	חום	שטני	תקשורת ומכירות	תקשורת	צרפת/טוניס	B+	אקטואליה	בהיר	למי דומה
Tom Welling	1.77	60	חום	חום	מחשבים	תואר בהנדסת תוכנה	רוסיה	A+	מוזיקה	בהיר	למי דומה
Max Ehrich	1.80	80	חום	חום	שחקן	משחק	עירק	A+	ספורט	בהיר	למי דומה
Jude Law	1.78	72	חום	חום בהיר	סטודנט	כלכלה-פילוסופיה	פולין	A+	קריאה	בהיר	למי דומה
Ben Affleck	1.75	59	חום	חום	רנז	ממשל	ארה"ב	A+	כדורסל/היסטוריה	שוף	למי דומה
Bradley Cooper	1.8	84	כחול	שטני	חייל	ביולוגיה	רומניה/פולין	חיובי	מוזיקה	בהיר	למי דומה
Josh Duhamel	1.80	85	חום	חום	יחסים בינלאומיים	ממשל	ארה"ב	A-	בישול ספורט	בהיר	למי דומה
Charlie Hunnam	1.78	79	חום ירוק	חום בהיר	מוזיקאי	מוזיקה	פולין/ צרפת/ אוקראינה	AB+	כשר	בהיר	למי דומה

72. העותרים יטענו כי הגיע הזמן להפסיק את הליך הרמייה העצמי ולהודות בפה מלא שבסופו של יום אנו עסוקים ביצור וסחר בילדים. מדובר בסוגיה בעלת היבטים מוסריים וחברתיים שאי אפשר להפריז במשמעותם על החברה. האמירה כאילו המחוקק לא אמר את דברו הן חסרות שחר. כאשר המחוקק מצא מקום להתגדר בו כמו בחוק הביציות הוא עשה זאת, ובמקום שהוא לא עשה זאת משמע שהדעות השונות בציבור לא אפשרו להגיע להסכמה כפי הנראה בשל הסוגיות הרבות שהעלו העותרים בעתירה זו. לא יעלה על הדעת שהחלטה מנהלית של משיב 1 תכריע בסוגיה זו שכל כולה שייך לתחום החקיקה הראשית, אם בכלל. ההתייחסות לזרע האדם הנושא בתוכו חיי ילד, כ'נכס' העומד לממכר ושבהעברתו לבנק הזרע פוקעות החובות ההוריות מהמוכר, מדרדרת את החברה לתהום מוסרית, ופוגעת באושייות החברה. העותרים יטענו כי פגיעה חמורה זו באינטרס הציבורי

לא ראוי שתעשה כלל, ואין לה שום תוקף כאשר היא נעשית שלא בחקיקה ובהסמכה מפורשת.

האינטרס הציבורי - כלכלי

73. בסעיף 31 של הנחיות משיב 1 נקבע כדלקמן:

"ביצוע פעולות פוריות באישה מזרעו של גבר, שאינו בן-זוגה, המבקשים להביא ילד בהורות משותפת, ללא קשר זוגי, מותנה בקיומו של הסכם בין הצדדים הכולל את הפרטים הבאים: הסכמת הגבר לפעולה והצהרה כי הוא מודע לחובותיו כלפי היילוד, ללא כל קשר להסכם."

בהוראה זה נקבע מסלול תרומת או מכירת זרע בו האב נושא באחריות לזרעו. אך מה קורה במסלול האנונימי על מי מוטלת אותה אחריות שבאופן טבעי מוטלת על האב? האם מסוגלת להרים את המשא הכבד הזה לבדה? התשובה היא שהמחוקק סבר שלא, ובחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי - תשנ"ב 1992 הטיל לפחות חלק מנטל זה על המדינה. וכך מופיע בחוק זה בסעיף 1:

בחוק זה –

"הורה עצמאי" – תושב ישראל אשר בהחזקתו ילד הנמצא עמו ואשר נתקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא אינו נשוי ואין אדם הידוע בציבור כבן זוגו;

74. במחקר שפרסמה הכנסת בשם "תרומת זרע בישראל - אדר א' תשס"ה - 2005" (מצ"ב כנספח 5) בסעיף 2 נכתב כדלקמן:

"בשנים האחרונות עלה שיעור הפניות של נשים רווקות לקבלת תרומה מבנק הזרע במאות אחוזים, וגילן הממוצע ירד בהדרגה – מ-40 ומעלה ל-35 ומעלה... בישראל עלה במידה ניכרת שיעור המשפחות החד-הוריות – מכ-4% בשנות ה-70 לכ-10% בשנת 2003."

ובהערה 4 לפסקה זו הוסבר שאחת הסיבות לעליה זו היא:

"דפוס המשפחה החד-הורית נעשה מקובל בישראל וזו אחת הסיבות לכך שבשנים האחרונות עלה מספר הנשים הרווקות המבקשות להביא ילד לעולם בלי מעורבות של גבר בחייהן. הדרך המקובלת להשיג זאת היא תרומה מבנק הזרע. (שלמה סבירסקי ואחרים, "אמהות חד-הוריות בישראל", מידע על שוויון 12, "מרכז אדוה", דצמבר 2002). (תוספת ההדגשה, מ.פ.)"

75. במחקר אודות משפחות חד הוריות שהוכן על ידי מכון מאקרו והוגש להסתדרות העובדים (מצ"ב כנספח 6) בעמוד 6 תרשים 2 עולה כי מספר ההורים היחידנים (כך במקור, אך אי אפשר שלא לציין שמדבר בביטוי שקרי שנועד להנדס את התודעה ולמחוק את ההורה השני) שהם רווקות כמעט הכפיל את עצמו בין השנים 2000 ל-2015 ועלה מ-7.8% ל-

15.1%. מדובר אם כן, במגמה ההולכת ומתפתחת בשיעורים עצומים, שההנחיה של משיב 1 נשוא העתירה יחד עם חוק הסיוע מעודדות ומעצימות אותה והופכות לנטל על כתפי הציבור שנאלץ לשאת בנטל הכלכלי של עשרות אלפי ילדים שגידולם מוטל על כתפי המדינה במקום על אביהם החוקי, לא בגלל מצוקה שנוצרה בדיעבד, אלא מבחירה של נשים המגובה בהנחיה של משיב 1.

76. יודגש כי הורה עצמאי זוכה לסיוע כלכלי רב מהמדינה ובין השאר למענק בסך 1,021 ₪ בכל שנת לימודים במשך 12 שנה ללא מבחן הכנסה, נק' זיכוי נוספת במס הכנסה לכל ילד בשווי 219 ₪ לחודש ובסך 2,628 ₪ לשנה. סיוע בשכר דירה, סיוע בהכשרה מקצועית עד לתקרת השתתפות בסך 12,000 ₪. תוספת של מאות שקלים בכל חודש בהבטחת הכנסה בהשוואה להבטחת הכנסה למי שיש לו בן זוג. סיוע מוגדל במעונות יום של התמ"ת ועוד הטבות בסיוע בקייטנות ובמטפלת וכד'. בתחשיב שהכין עותר 1 בעת היותו יועץ לשר הרווחה התברר כי הסיוע הפוטנציאלי שהמדינה עשויה להעניק לאישה רווקה שבחרה להביא ילד לעולם בלי אב יכול להגיע למעל 400,000 ₪ במשך 18 שנות גידול הילד. התחשיב שלהלן תואם את המחירים בשנת תשע"ג - 2013

מהות	חודשי	שנתי	מספר שנים	סה"כ כללי
נק זיכוי	209	2508	18	45144
מענק מבלל		9219	1	9219
שכ"ד	430	5160	3	15480
הכשרה מקצועית		7000	1	7000
הבטחת הכנסה	547	6564	18	118152
סיוע בצהרון		6000	6.5	39000
סיוע במעון	156	1872	3	5616
סיוע בקייטנות		5000	12	60000
סיוע בחונך שמרטף ש"ע.		7800	18	140400
סה"כ סיוע פוטנציאלי				440011

סכומים אלו בחישוב זהיר עולים לכדי מאות מיליוני שקלים בשנה. אין בידי העותרים נתונים כדי לכמת בנתונים מדויקים את השפעת החלטת משיב 1 על תקציב המדינה, אך למצער גם בידי משיב 1 לא קיימים נתונים אלו, והם בוודאי לא הוצגו ולא נלקחו בחשבון כפי שראוי היה שיעשה.

77. לסיכום יטענו העותרים כי להנחיה 24 של משיב 1 השפעות כבדות משקל מבחינה כלכלית. הסתרת האב בהתאם להנחיית משיב 1 בסעיף 24 הרחיבה את מעגל החוסות תחת הגדרת חוק הסיוע להורה עצמאי באופן משמעותי והטילה נטל כלכלי כבד על תקציב המדינה, על אף שמבחינה אמיתית ידוע מי הוא האב. להנחייתו של משיב 1 כאמור יש אם

כן השפעה גדולה על ההוצאה הציבורית. הוצאה שהשלכותיה על ההוצאה הציבורית כלל לא נבחנו, לא הוצגו המקורות לתשלום הוצאה זו, ועל כן גם מסיבה זו דינה להתבטל.

עמדת המדינה

78. עמדת המשיבים הובאה בסעיף 7 לעתירה זו. מתגובת המשיבים עולה כי אין מחלוקת בין המשיבים לעותרים על כך שאכן "דרך המלך להסדרת נושא זה לטווח ארוך היא בחקיקה ממשלתית". המחלוקת בין המשיבים לעותרים היא מה הדין בתקופת הביניים עד לחקיקת החוק. העותרים יטענו כי חוסר הסמכות של משיב 1 מחייבת את ביטול הסעיף הנ"ל.

79. יתר על כן בתגובת המשיבים נטען כי:

"כחלק מקידום הליך החקיקה תבחן גם האפשרות להסדיר מסלול תרומת זרע שאינו אנונימי."

הוא אומר שלדעת המשיבים המסלול האנונימי הוא הפשיטא, ואילו המסלול שאינו אנונימי צריך להיבחן. העולה מעתירה זו הוא ההפך הגמור. המסלול שאינו אנונימי הוא הפשיטא שמוסדר בתקנות הקיימות ואין חולק על תקפותו. ואילו המסלול האנונימי יש בו פגיעה חמורה בזכויות יסוד ובאינטרס הציבורי, ויתכן שלא יגיע לחקיקה לעולם כפי שהוא לא הגיע עד עתה מכוח המחלוקת הציבורית הנסוב על מוסריותו והשלכותיו על האינטרס הציבורי. בהקשר זה חשוב להדגיש כי מדינות מתקדמות רבות לא מאפשרות תרומת זרע אנונימית ובכלל זה: בריטניה (החל מ- 1/3/2005), שבדיה, הולנד (החל מ- 6/2004), נורווגיה, אוסטריה, ויקטוריה (באוסטרליה). (על פי, הכנסת-מ.מ.מ. חשיפת זהותם של תורמי זרע - מבט משווה תשס"ה - 2005. **מצ"ב כנספח 8**).

80. אשר על כן, יטענו העותרים כי חובת בית המשפט שהוא אביהם של יתומים, לפעול לטובת הילודים היתומים מהולדה, נשוא עתירה זו, ולא לאפשר את העלמת אביהם.

81. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי המורה למשיבים לנמק מדוע לא יבטל משיב 1 את סעיף 24 בנוהל בנק הזרע 20/07 המאפשר תרומה/מכירה של זרע באופן אנונימי.

82. מאחר ומדובר במחדל הפוגע יום בילדים ובילודים חדשים, מבקשים העותרים מבית המשפט לפעול באופן מידי ובלוחות זמנים קצרים.

83. בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבים בהוצאות העותרים.

84. עתירה זו נתמכת בתצהירו של עותר 1 המצורפת לעתירה זו.

85. מן הדין ומן הצדק להיעתר לעתירה זו.

עותר 2

יהודה פואה

עותר 1

מיכאל פואה

www.health.gov.il

מספרנו: 02603213
(במענה אנה ציין מספרנו)

בנקי זרע מאושרים בישראל

מעודכן ליוני 2018

מס' בית החולים	בעלות	תאריך הכרה	המנהל	טלפונים
1. רמב"ם - חיפה	ממשלתי	2.8.1987	פרופי עופר פאינרו	04-7772507
2. בני ציון - חיפה	עירוני-ממשלתי	8.7.1992	די"ר סאמך חורי	04-8359636
3. הכרמל - חיפה	כללית	31.12.1989	די"ר צפנת מגנזי וינר	04-8250335
4. המרכזי בעמק - עפולה	כללית	13.1.1980	די"ר יואל גיסלביץ	04-6495547
5. רבין ק. בילינסון - פתח תקווה	כללית	20.7.1981	די"ר ערן אלטמן	03-9376643
6. תל השומר - רמת גן	ממשלתי	10.5.1985	די"ר באום מיכה	03-5302804
7. ליס (איכילוב) - תל אביב	עירוני-ממשלתי	27.1.1980	די"ר האוזר רון	03-6925606
8. הדסה עין כרם - ירושלים	הדסה	13.1.1980	די"ר אסף בן מאיר	02-6777591
9. הדסה הר הצופים - ירושלים	הדסה	31.8.1993	די"ר יובל בדולח	02-5844707
10. אסף הרופא - צריפין	ממשלתי	23.3.1992	פרופי עידו בן עמי	08-9779690
11. ברזילי - אשקלון	ממשלתי	12.4.1990	פרופי שבח פרידלר	08-6745933/1
12. סורחקה - באר שבע	כללית	18.8.1979	די"ר אליהו לויטס	08-6400562
13. פוריה - טבריה	ממשלתי	21.5.1998	די"ר גוני יונס	04-6652275
14. אלישע - חיפה	פרטי	1.9.2009	פרופי אוסקר סדן	04-8300922
15. אסותא תל אביב (סופרם)	פרטי	1.4.2015	די"ר ינאל מדג'ר	03-5222247
16. קריובנק - רמת השרון	פרטי	1.12.2014	די"ר יעקב רונן	1-700-700-993
17. מרכז רפואי הרצליה	פרטי	1.4.2015	די"ר אלון קדם	09-9513604 054-3551438

חלק - בעלי הרשן

Medical Facilities & Equipment Licensing Division
Ministry of Health
P.O.B 1176 Jerusalem 91010
rishuy.mosdot@moh.health.gov.il
Tel: 02-5080321/2 Fax: 02-6474857

האגף לרישוי מוסדות ומכשירים רפואיים
משרד הבריאות
ת.ד. 1176 ירושלים 91010
rishuy.mosdot@moh.health.gov.il
טל: 02-5080321/2 פקס: 02-6474857

נספח 2

לכבוד

מר יהודה פואה

שלום רב,

מצ"ב הנתונים לבקשתך.

בבקשה לאשר קבלת המייל

בברכה

-----Original Message-----

From: scenner@piba.gov.il [mailto:scenner@piba.gov.il]

Sent: Wednesday, June 10, 2020 4:00 PM

To: יעל עמדי

Subject: Scan

שנת לידה	ללא הורים	הורים- גבר אישה	הורים- אב אב	הורים- אם אם	הורה אב בלבד	הורה אם בלבד	סה"כ
2002	59	88,797	4	27	1,538	3,637	94,062
2003	43	148,746	10	36	2,494	6,211	157,540
2004	26	147,668	8	53	2,606	6,231	156,592
2005	31	147,331	8	56	2,607	5,816	155,849
2006	25	151,408	13	87	2,654	5,920	160,107
2007	29	154,622	19	89	2,586	5,840	163,185
2008	22	159,144	15	104	2,631	5,993	167,909
2009	11	163,148	34	124	2,601	5,811	171,729
2010	16	167,270	47	127	2,663	5,866	175,989
2011	7	167,145	53	165	2,486	5,621	175,477
2012	10	171,235	83	125	2,547	5,514	179,514
2013	11	171,437	92	170	2,448	5,556	179,714
2014	12	175,557	102	191	2,567	5,687	184,116
2015	12	177,165	134	230	2,496	5,788	185,825
2016	11	178,880	106	242	2,544	5,786	187,569
2017	16	179,699	109	286	2,659	6,140	188,909
2018	7	179,703	131	284	2,485	6,156	188,766
2019	19	174,639	84	247	2,198	6,767	183,954
2020	10	62,418	4	10	411	3,117	65,970
סכום כולל	377	2,966,012	1,056	2,653	45,221	107,457	3,122,776

כ"א אדר תשפ"א

05/03/21

מ.ל.ב

לכבוד

פרופ' חזי לוי

מנהל כללי

משרד הבריאות

א.ג.

הנדון: תיקון חוזר המנכ"ל 20/7 - ניהול בנק זרע

אנו הח"מ חברי ארגון 'בוחרים במשפחה' ו'בצלמו'.

ארגון 'בוחרים במשפחה' הינו ארגון חברתי שהוקם על ידי מכון 'אחוזה' ושם לו למטרה לחזק ולקדם את ערכי המשפחה בחברה ובמדינה, מול מגמות הפירוק של התא המשפחתי בארץ ובעולם.

ארגון 'בצלמו' הינו ארגון חברתי הפועל למען זכויות אדם ברוח יהודית. הארגון הוקם ופועל על ידי ע"ר 'מוסרי' מס' עמותה 58-062-204-1.

פונים אליך בבקשה ובדרישה בנושא הנדון, כפי שיפורט להלן:

1. בחוזר מנכ"ל 20/7 בנושא: "כללים בדבר ניהולו של בנק זרע והנחיות לביצוע הזרעה מלאכותית". נקבע בסעיף 24 לזוהל כי: "זהותו של התורם מצד אחד וזהותה של האישה שהוזרעה בורעו מצד שני, אסורים בגילוי, לרבות לכל אחד מהם. לא תימסר זהותו של התורם לילד שיוולד כתוצאה ממעולה זו ולכל אדם אחר."
  2. בתגובה המקדמית של המדינה לבג"ץ 4424/20 פואה נ' משרד הבריאות בסעיף 5. נטען כי הבסיס החוקי לתקנות בנק הזרע הוא סעיף 33 לפקודת בריאות העם.
  3. תורם הזרע - או ליתר דיוק מוכר הזרע, על פי ההלכה היהודית הוא אביו של הילד לכל דבר וענין, מבחינת המעמד האישי, זכויות הירושה וחובות האב על הבן והבן על האב.
  4. בחוק הכשרות המשפטית סעיף 14 נקבע כי: "ההורים הם האפוטרופסים הטבעיים של ילדיהם הקטינים"

הדרך להפקיע את ההורות הטבעית הינה רק באמצעות חוק, כמפורט בחוק הכשרות המשפטית סעיף 33, בחוק האימוץ, בחוק הסכמים לנשיאת ועוברים ובחוק תרומת ביציות.
5. אנו סבורים כי סעיף 24 בתקנות בנק הזרע מהווה הוראה שמשמעותה פגיעה במעמד ההורות של מוכר הזרע ביחס לבנו. להוראה זו אין בסיס חוקי היות והיא קשורה למעמד האישי ואין לה שום קשר לרשות שניתנה למנהל שירותי הרפואה להתקין תקנות בעניין פתיחתם, רישומם, הנהגתם ופיקוחם של בתי חולים ובתי מרפא כאמור בסעיף 33 לפקודת בריאות העם מכוחו הותקנו התקנות.
6. יודגש כי פניה זו לא באה לכפור בסמכות המנהל הכללי להתקין תקנות לניהול בנק זרע כפי שהוחלט בבג"ץ 4645/18 פלונית נ' שר הבריאות ועוד. בנקי הזרע יוכלו להמשיך לפעול בהתאם לתקנות בכל תרומה/מכירה של זרע לא אנונימית. פניה זו כופרת בזכותו

- של המנהל הכללי להתקין תקנות שאינן קשורות לנושא הרפואי אלא למעמד האישי ושיש בהן פגיעה חמורה בזכויות יסוד כפי שיפורט להלן.
7. זכות הילד להכיר את הוריו היא זכות יסוד שיש לה השפעה רבה על מכלול חייו של הילד כפי שפרטנו בעתירה 4424/20. נזכיר כי מדובר בזכות להכיר את סיפור החיים ממנו הילד הגיע לעולם. הזכות להכיר את משפחתו, אחיו ואחיותיו הן בצד החיובי של היכרות זו והן כדי להימנע מגילוי עריות. הזכות לדעת את ההרכב הגנטי והתורשתי שיכולות להיות לו משמעותיות רבות מבחינה רפואית עד כדי הצלת חיים. זכות הירושה.
  8. יצוין כי על אף שהרשום הנוצר מקריאת התקנות הוא שלפחות בנושא גילוי עריות נותנת התקנות מענה. בדיון שהתקיים בבג"ץ 4424/20 התברר שלא רק שהתקנות אינן מבוצעות, אלא שגם אם הם יתקיימו ככתבם וכלשונם אין בהן כדי ליתן מענה לסוגיה זו.
  9. העולה מכל האמור לעיל כי סעיף 24 בתקנות בנק הורע בדבר האגנונימיות של תורם הורע, נקבעה שלא בסמכות, תוך פגיעה חמורה בזכויות יסוד של הילוד לכשייוולד ובניגוד לעיקרון חוקיות המנהל. פגיעה כזו יכולה להיעשות רק בחקיקה ראשית לתכלית ראויה ורק במידה הראויה.
  10. אשר על כן, אנו פונים אליך בבקשה ובדרישה לבטל את סעיף 24 בתקנות בנק הורע, ולהורות לבנקי הורע לאפשר מכירת/ערומת זרע רק במסלול של אב לא אנונימי.
  11. אנו מבקשים ומצפים לקבל את תגובתך בהקדם האפשרי, ובכל מקרה לא נמנע מנקיטת אמצעים לתיקון המצב בהתאם להנחיות ולחוק.
  12. נא ראה במכתב זה מיצוי הליכים טרם פנייה להליכים משפטיים.

בברכה,

"בצלמו - זכויות אדם ברוח יהודית"

"בוחרים במשפחה"

יהודה פואה

מיכאל פואה

למענה: פקס: 077-4448311 דוא"ל: mifo5649@gmail.com

העתק:

שר הבריאות

היועץ המשפטי לממשלה

היועץ המשפטי משרד הבריאות

ז' אייר תשפ"א

19/04/21

מ.ל.ב

לכבוד

פרופי חזי לוי

מנהל כללי

משרד הבריאות

א.ג.

תיקון חוזר המנכ"ל 20/7 - ניהול בנק זרע - מיצוי הליכים

1. בתאריך כ"א אדר תשפ"א (05/03/2021) פנינו אליכם בבקשה ובדרישה בענין שבכותרת המכתב.
2. בחוק לתיקון סדרי המינהל תשי"ט-1958 סעיף 2 נקבע כי עובד ציבור שנתבקש בכתב להשתמש בסמכות שניתנה לו על פי דין, יחליט בבקשה וישיב למבקש בהקדם אך לא יאוחר מ- 45 יום.
3. מפנייטנו אליכם כאמור בסעיף 1 עברו מעל 45 יום.
4. היות ומדובר בנושא חשוב ומשמעותי אנו מצפים לקבל את תגובתכם טרם נפנה לבית המשפט.
5. אנו מבקשים ומצפים לקבל את תגובתך בהקדם האפשרי, ובכל מקרה לא יאוחר מיום כ"ב אייר תשפ"א (4/5/21).
6. במידה ולא נקבל את התייחסותך כאמור בסעיף 5, נא ראה במכתב זה מיצוי הליכים טרם פנייה להליכים משפטיים.

בברכה,

"בצלמו - זכויות אדם ברוח יהודית"

"בוחרים במשפחה"

יהודה פואה

מיכאל פואה

למענה: פקס: 077-4448311 דוא"ל: mifo5649@gmail.com

השתק:

שר הבריאות

היועץ המשפטי לממשלה

היועץ המשפטי משרד הבריאות

מסמך רקע בנושא:
תרומת זרע בישראל

מוגש לוועדה לזכויות הילד

כתיבה: נעמי מי-עמי, עובדת מחקר ומידע

כי באדר אי תשס"ה

1. כללי

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדה לזכויות הילד בנושא תרומת זרע בישראל. במסמך ייסקרו הנושאים שלהלן:

1. נתונים על תרומת זרע בישראל;
2. השינויים בתנאים לקבלת תרומת זרע;
3. השינויים בהרכב האוכלוסייה הנוקת לתרומת זרע בישראל;
4. בנקי זרע בישראל והנחיות משרד הבריאות לניהולם;
5. ניהול מאגר מידע מרכזי ושמירת האנונימיות של התורמים – בעד ונגד;
6. ההשלכות הנפשיות של היוולדות מתרומת זרע על הילד הנולד;
7. הזכות להורות מול טובת הילד;
8. היבטים משפטיים של תרומת זרע;
9. השוואה בין-לאומית של חקיקה בנושא תרומת זרע.

2. רקע

השימוש בתרומת זרע מגבר זר החל כפתרון לבעיות פריון של זוגות הנובעות מעקרות הגבר. תרומת זרע מזר משמשת בשתי דרכים: הזרקה ישירה לתוך הרחם (Artificial Insemination); הפריה חוץ-גופית של ביצית (In Vitro Fertilization – IVF) והחזרתה לרחם של האשה.

בשנת 1988 הותר השימוש בתרומות זרע לנשים רווקות. עד שנת 1997 הן היו מופלות לרעה במתן שירותי ההזרעה וההפריה המלאכותיים. בעוד אשה נשואה היתה זכאית לקבל טיפולים אלו בלא כל הגבלות ותנאים, רווקות חויבו על-פי הנחיות משרד הבריאות לעבור בדיקה פסיכיאטרית ובדיקה של

עובדת סוציאלית כתנאי לקבלת תרומות זרע אנונימית מבנק הזרע. בעקבות עתירתה של די"ר טל-ירוס חקק לבניין בוטלו תנאים אלו של משרד הבריאות.¹

בשנים האחרונות עלה שיעור הפניות של נשים רווקות לקבלת תרומה מבנק הזרע במאות אחוזים, וגילן הממוצע ירד בהדרגה – מ-40 ומעלה ל-35 ומעלה.² העלייה במספר הרווקות המבקשות תרומות זרע נובעת משינוי בדפוסי המשפחה המקובלים. ב-30 השנים האחרונות היתה המשפחה החד-הורית³ לתופעה שכיחה, בייחוד בארצות המערב. גם בישראל עלה במידה ניכרת שיעור המשפחות החד-הוריות – מכ-4% בשנות ה-70 לכ-10% בשנת 2003.⁴ רוב הנשים הנוקטות דרך זו הן נשים משכילות ממעמד סוציו-אקונומי גבוה.

עד היום טרם הוסדרו בחקיקה ראשית טכניקות הפרייון החדשות והשימוש בתרומות זרע או בתרומות ביצית. כדי לפתור בעיות שהליך תרומות זרע מעורר, התקין שר הבריאות תקנות לענייני הזרעה מלאכותית, ובכללם תרומות זרע של זר.

3. נתונים על תרומות זרע בארץ

התורמים – 42% מתורמי הזרע בישראל הם סטודנטים, 37% חיילים ו-20% הם אנשים מבוגרים יותר בעלי מקצוע.⁵ התורמים מקבלים עבור כל מנת זרע 200-250 ₪.

הקריטריונים לאישור התורם – לדברי די"ר יגאל מדג'ר, מנהל בנק הזרע בבית-החולים "שיבא" בתל-השומר,⁶ הקריטריונים שעל התורם לעמוד בהם מחמירים מאוד, ולכן רק 3 מתוך 10 המבקשים לתרום ואף נחות מוכן מקבלים אישור. לדבריו, יש מחסור תמידי בתורמי זרע. התורם צריך להצהיר שמצב בריאותו תקין ואין הוא סובל ממחלה מידבקת או מנכות פיזית או נפשית – מולדת או עקב תאונה או

¹ בניין 998/96 די"ר טל-ירוס-חקק כי משרד הבריאות. נימוקי העותרת: הכלל של משרד הבריאות "מטל בשל כך שהוא מפסה על רקע מעמד אישי ונטיליה מינית; משום שהוא מפר את זכויות היסוד של אדם להיות הורה, ועל גופו, ולפרטיותו; בהיותו תורג מסמכות; בשל כך שהוא קבוע בחקיקת משנה ולא בחקיקה ראשית; בשל היותו במתל סביר ובשל כך שלא פורסם".

² רות הר ניר, מנהלת בנק הזרע בבית-החולים "הדסה" הר-הצופים, שילוח טלפון, 28 בדצמבר 2004.

³ משפחה חד-הורית היא משפחה שבה הורה יחיד מנהל משיק בית לעצמו ומיידיו (נצי גיל 17) ואין לו בן-זוג קבוע (מבוסס על שלמה סבירסקי ואחרים, אמנות חד-הוריות בישראל, מרכז אדוה, דצמבר 2002).

⁴ ניבד נתונים מתוך: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי 2004, עמ-פי השנתון הסטטיסטי החדש של המועצה האומית לשלום היד, יש מגמה של עלייה במספר הידדים החיים במשפחות חד-הוריות: ב-1995 היו בישראל כ-132,000 ידדים במשפחות חד-הוריות, בשנת 2000 נקטה המוספר לכ-171,000 ידדים (בשנת 2003 היו כ-188,000 ידדים במשפחות חד-הוריות – 8.5% מכלל הידדים בישראל (המועצה האומית לשלום היד, ידדים בישראל: שנתון סטטיסטי 2004, דצמבר 2004. יעוין שקרוב ל-97% מהידדים במשפחות חד-הוריות חיים עם האם). העלייה במספר המשפחות החד-הוריות בישראל נובעת בין השאר מהעלייה בשיעור הנירושין (בשיעור הידדות מחוץ לישראל), וכן מעלייתן ארצה של משפחות חד-הוריות רבות מחבר המדינות (מאתונות). דלום המשפחה החד-הורית משה מקובל בישראל (שלמה סבירסקי ואחרים, "אמנות חד-הוריות בישראל", מידע על שוויין 12, "מרכז אדוה", דצמבר 2002). וזו אחת הסיבות לכך שבשנים האחרונות עלה מספר הנשים הרווקות המבקשות להביא ידד מנולם בלי מעורבות של גבר בחייתן. הדרך המקובלת השיג זאת היא תרומה מבנק הזרע.

⁵ סביר להניח שאם תוסף הסודיות מנכ זהות התורמים, ישתנה הפרופיל שלהם. מקור: תקציר דוח הארנון "משפחה חדשה", בתוך: משה רונן, "משפחת ישראל", ידיעות אחרונות, 8 במרואר 2005.

⁶ נאמר בישיבת הוועדה המעמד האשה ב-31 בינואר 2005.

מחלה. עליו להצהיר כי אינו צורך סמים ולא צורך סמים בעבר, ואין לו כל מחלת מין. כמו כן, עליו להצהיר שבני משפחתו לא סבלו ואינם סובלים מכל ליקוי פיזי או נפשי תורשתי.

התורם המיועד עובר בדיקה רפואית כללית, ובכללה בדיקה גופנית ובדיקות דם להפטיטיס B ו-C ולטיי-זקס. הזרע שלו נבדק כדי לאשר את תקינותו. הוא עובר בדיקת נוגדני HIV ביום מתן תרומת הזרע ובדיקה חוזרת שישה חודשים לאחר הבדיקה הראשונה.

מספר התרומות המתקבלות מכל תורם – משרד הבריאות מגביל בתקנות את מספר התרומות המתקבלות מכל תורם בצורה כללית ביותר: "על האחראי להימנע מלקבל תרומות זרע רבות מדי מאותו תורם".⁷ כפי שיוסבר בהמשך, קשה לאכוף תקנה זו. הדבר נתון לשיקול דעתו של מנהל בנק הזרע, ויש מנהלים שמגבילים את מספר התרומות מכל תורם לעשר. ואולם, התורם יכול להמשיך לתרום בבנק זרע אחר, ואי-אפשר לפקח על כך בלי רישום מרכזי.⁸

מספר הנשים הפונות לקבלת תרומה – למשרד הבריאות אין נתונים על מספר הנשים הפונות לבנקי הזרע ועל מספר ההזרעות המלאכותיות הנעשות בישראל.⁹

לדברי ד"ר מדג'ר, בבית-החולים "תל השומר" קיבלו 320 נשים תרומות זרע בשנת 2004. 260 מהן היו רווקות ו-60 היו נשואות.¹⁰ על-פי דוח ארגון "משפחה חדשה",¹¹ 77% מהנשים הנוקקות כיום לתרומה מבנק הזרע הן רווקות, לעומת 44% בלבד בשנת 1997. הדבר מעיד על מגמה קבועה של עלייה במספר הנשים הרווקות הנוקקות לתרומות זרע.¹²

מספר ההריונות המושגים – בבנקי הזרע בארץ אין נתונים מדויקים על מספר הנשים שנכנסו להיריון מזרע שקנו אצלם, שכן המעקב אחרי הנשים הנתרמות רופף.¹³ לדברי ד"ר מדג'ר, אצל הנשים הנשואות הנוקקות לתרומות זרע מספר ההריונות גבוה יותר מאצל הנשים הרווקות. לדבריו, הסיבה לכך היא שהנשים הרווקות הפונות בבקשה לתרומות זרע מבוגרות יותר (80% מהן מעל גיל 35), וככל שהגיל מבוגר יותר כך קשה יותר להיכנס להיריון, והאשה זקוקה למספר גדול יותר של מחזורי טיפול ומנות זרע.¹⁴

⁷ משרד הבריאות, חוזר המנהל הכללי מ-13 בנובמבר 92 בנ/שא: ניהול בנק זרע והזרעה מלאכותית.

⁸ לפי דברי הרב ד"ר מרדכי המפרין בחתונה למנוחד האשה ב-31 בינואר 2005, וכן בדבריו בדוח ועדת אלוני ובמאמרים שפרסם (ראה רשימת המקורות למסמך זה).

⁹ מכתב מהמטלה למנכ"ל משרד הבריאות, 3 בינואר 2005.

¹⁰ מאמר בישיבת הוועדה למנוחד האשה ב-31 בינואר 2005.

¹¹ תקניק הדוח פרסם בתוך: משה רונן, "משפחת ישראל", ידיעות אחרונות, 8 בפברואר 2005.

¹² יש לציין שהיקף השימוש בהזרעה מלאכותית מתורם זר אצל זוגות נשואים קטן במידה ניכרת מאז סוף שנות ה-90, בעקבות השימוש בטכניקה חדשה של מיקרומניפולציה (ICSD) – החזרת הזרע אף תוך הבוצית – לטיפול בתת-פוריות של הגבר. מקור: כרמל שיל, בריאות, משפט וחכמות האדם, הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב, 2003.

¹³ לדברי ד"ר אברהם לייטמן, מנהל בנק הזרע והמנהלית לפוריות הגבר בבית-החולים רמב"ם. בתוך: צחי כהן, "זרע הפרגנות", ידיעות אחרונות – מוסף 7 ימים, 28 בינואר 2005. לדבריו "אני לא חושב שיש מישהו שיכול לתת פריים מדויקים".

¹⁴ דברי ד"ר מדג'ר בישיבת הוועדה למנוחד האשה ב-31 בינואר 2005.

משפחות חד הוריות בישראל

מוגש לאגף לקידום שוויון בהסתדרות החדשה

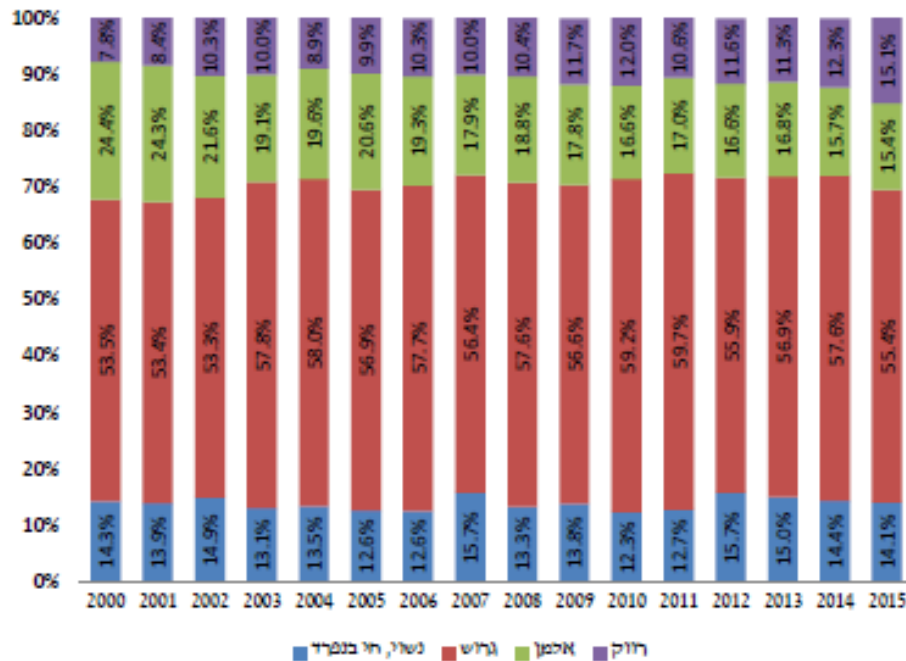
ינואר 2017

ד"ר רובי נתנזון

איתמר גזלה

מיכל פורת

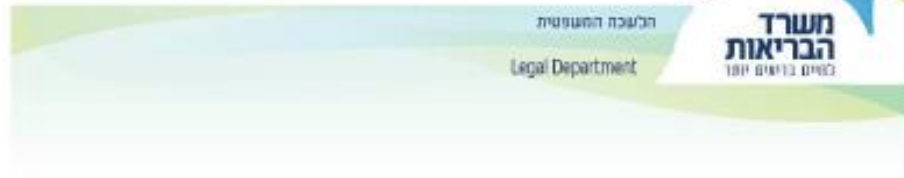
תרשים 2: התפלגות הורים יחידניים, לפי מצב משפחתי, 2000-2015

מקור: המסכה המרכזית לסטטיסטיקה

בנוסף, במהלך השנים אוכלוסיית ההורים היחידניים הפכה למשכילה יותר (ראה תרשים 3), בהתאם למגמה הכללית בחברה הישראלית. שיעור ההורים היחידניים עם 0-8 שנות לימוד פחת בצורה משמעותית (שיעורם היה 17.4% בשנת 2000 ונכון לשנת 2015 הוא 9.8%) וכן חלה עלייה חדה בשיעור ההורים בעלי יותר מ-13 שנות לימוד (מ-41.8% בשנת 2000 ל-50% ב-2015). בהתאם לכך, ניתן לראות את השינוי שחל בקרב הורים יחידניים בחנינת התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו (ראה תרשימים 4 ו-5). ראשית, חלה ירידה בשיעור ההורים היחידניים שלא למדו כלל מ-4% בשנת 2000 ל-3% ב-2015. שנית, בקרב אלה שלמדו, חלה ירידה בשיעור ההורים שלא קיבלו אף תעודה ואלה שקיבלו השכלה שאינה אקדמית ומגד חלה עלייה בשיעור ההורים שרכשו השכלה אקדמית כלשהי. מנרדך השוואה (בעזרת תרשימים 5 ו-6) בין הורים יחידניים בכלל לבין נשים בכוח העבודה משום שכ-90% מההורים היחידניים הם נשים ומשום שרוב האימהות הן בגילאי העבודה. בתרשים 6 מוצגת התפלגות אוכלוסיית הנשים בכוח העבודה לפי התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו. למרות השיפור במצבם, השכלתם עדיין נמוכה מאוד באופן יחסי לשאר האוכלוסייה, כאשר נכון לשנת 2015 שיעור הנשים בכוח העבודה שלמדו היה 99.5% לעומת 96.4% בקרב הורים יחידניים. ניתן לראות שהחל מהשכלה של תעודת בגרות ומעלה שיעור ההורים היחידניים נמוך בהרבה מזה של נשים בכוח העבודה, 63.9% לעומת 81.3%.

www.health.gov.il

03 מאי 2021
 כ"א אייר, תשפ"א
 סימוכין: 415250521

לכבוד:
מר מיכאל פואה - "בוחרים במשפחה"
מר יהודה פואה - "בעלמו- זכויות אדם ברוח יהודית"
באמצעות המייל

שלום רב,

הנדון: **פנייתכם בנושא תיקון חוזר המנפ"ל ל-20/07 - ניהול בנק זרע**
 סימוכין: מכתבכם מיום 5.3.2021, תזכורת מיום 19.4.2021

1. פנייתכם שבסימוכין הועברה לעיוני והריני להשיבכם כדלקמן:
  - א. הטכנולוגיה הרפואית של הזרעה מלאכותית, טומנת בחובה מורכבויות רפואיות, משפטיות, הלכתיות, מוסריות, פסיכולוגיות, חברתיות ואחרות. מדובר בתחום דינמי אשר חלו בו תמורות והתפתחויות רבות משך השנים.
  - ב. למשרד הבריאות יש הצעת חוק הנמצאת בשלבים מתקדמים של עבודה מקצועית, בשל מורכבות הנושא, דרך המלך להסדרת נושא זה לטווח ארוך היא בחקיקה ממשלתית.
  - ג. כחלק מקידום הליך החקיקה תבחן גם האפשרות להסדיר מסלול תרומת זרע שאינו אנונימי.
  - ד. מודה לכם על פנייתכם ועל ההמתנה למענה.

בברכה
 שיר יוגב
 לשכה משפטית

Adv. Shir yogev
 Legal Department
 Ministry of Health
 39 Yimiyahu St. Jerusalem 0446724
 Shir.yogev@moh.gov.il

עו"ד שיר יוגב
 הלשכה משפטית
 משרד הבריאות
 ירמיהו 39 ירושלים 0446724
 Shir.yogev@moh.gov.il

ירושלים, כ"ב שבט תשס"ה
30 בינואר 2005

לכבוד:
חברת הכנסת אתי לבני
יו"ר הוועדה לקידום מעמד האשה
כאן

הנדון: חשיבות זהותם של תורמי זרע – מבט משווה

על-פי בקשתך, לקראת דיון בוועדה לקידום מעמד האשה בנושא שבנדון בחנו הסדרים בניין זה בכמה מדינות.

בריטניה

ב-14 יוני 2004 הותקנו בבריטניה תקנות חדשות בנוגע למסירת מידע על תורמי זרע, ביציות ונוברים.¹ התקנות מבחינות בין מידע שהתקבל מתורם לפני 1 באפריל 2005 לבין מידע שיתקבל ממנו לאחר מועד זה.

מידע שהתקבל מתורם לפני 1 באפריל 2005 שמחזיקה הרשות המוסמכת לניין זה בבריטניה (HFEA: Human Fertilization and Embryology Authority): נקבע כי הרשות תספק, על-סמך בקשה שהגיש לה אדם שמלאו לו 18 ושולד בעקבות תרומת זרע / ביצית / נובר, מידע על התורם, למעט מידע שעלול לחשוף את זהותו. מידע שיימסר על התורם יכול לכלול פרטים כדלקמן:

- א. מין, גובה, משיקל, מוצא אתני, צבע עיניים, צבע שיער, צבע עור, שנת לידה, ארץ לידה ומעמד אישי של התורם;
- ב. האם התורם מאומץ;
- ג. המוצא האתני של הורי התורם;
- ד. מבחני הסינון שעבר התורם (ההיסטוריה הרפואית שלו ושל משפחתו);
- ה. אם יש לתורם ילדים – מספר הילדים ומינם;

¹ Human Fertilisation and Embryology Authority (Disclosure of Donor Information) Regulations 2004, אתר החקיקה הרשמי של בריטניה: <http://www.hfso.gov.uk/acts.htm>

1. דתו של התורם, מקצועו, תחומי העניין שלו וכישרונו וכן המניע לתרומתו;
2. מידע נוסף שסיפק התורם מתוך כוונה להעבירו אל התורם – מבקש המידע.

התקנות מדגישות כי למרות כל הפירוט שבניכ, לא יימסר מידע שעלול להביא לזיהוי התורם – אם בני עצמו, אם בצירוף מידע אחר שסביר שיגיע לידי המבקש.

מידע שנתקבל מ-1 באפריל 2005 ואילך: הרשות תספק על-פי בקשה כאמור גם פרטים על זהותו של התורם, דהיינו, נוסף על כל הפרטים שנזכרו מניכ יסופקו הפרטים המזהים האלה: שם משפחה ושמות פרטיים של התורם; תאריך הלידה של התורם והעיר או המחוז שבו נולד; תיאור של מראה התורם וכתובתו הידועה האחרונה.

יודגש כי על-פי התקנות לא יימסר למבקש מידע שהוא אינו רוצה לקבל.

צריכת

אנונימיות התורם מובטחת על-פי חוק.²

שבדיה

על-פי חוק מ-1985, תרומת זרע אינה אנונימית, והנתרם יכול לקבל מידע על זהות אביו הביולוגי עם הגיעו קני 18.³

הולנד

בראשית יוני 2004 הותקנו בהולנד תקנות חדשות ומהותן אסור למרפאות לקבל תרומות זרע אנונימיות. התקנות מאפשרות לילד שנולד מתרומת זרע לקבל מידע על זהות אביו הביולוגי עם הגיעו לגיל 16. דווח כי מדיניות חדשה זו הביאה לירידה דרסטית במספר תרומות הזרע אף לפני שעוגנה בחוק. בעקבות זאת נשים רבות בהולנד שנקקו לתרומת זרע פוטות לקבל אותה בבגיה השכנה.⁴

ניו זילנד

בנובמבר 2003 הועבר בניו זילנד חוק שאוסר קבלת תרומות זרע אנונימיות.⁵

² קסטרן של ה-British Society for Population Studies יולי 2004, <http://www.lse.ac.uk/collections/BSPS/dayMeetings/AGMMeetings6July2004.htm>

³ קסטרן של ה-British Society for Population Studies יולי 2004, <http://www.lse.ac.uk/collections/BSPS/dayMeetings/AGMMeetings6July2004.htm>

⁴ דיווח שהתפרסם במיתון ה-TIMES ב-3 ביולי 2004 וקראו בעבר העיתון: <http://www.menshealth.co.uk/news/story.plhtml?id=2456>

⁵ http://www.iol.co.za/index.php?set_id=1&click_id=29&art_id=qw107261964075B243

אוסטריה

יחד שלכיד מתרומות זרע יכול לקבל מידע על זהות אביו הביולוגי בהגשתו כגייל 14.⁶

ספרד

החוק בספרד קובע כי תרומות זרע הוא אנונימיות, ופרטי זהותו של התורם ישמרו בסודיות. ליכד שלכיד מתרומות זרע או לבא כוחו שמורה הזכות לקבל מידע כללי על התורם, אך על לא זהותו.⁷

מדינת ויקטוריה (אוסטרליה)

ב-1998 התקבל במדינה חוק שלפיו תרומות זרע יכולות להתקבל רק מתורמים שמוכנים שזהותם תישמר כאשר הליד שלכיד מזרעם יגיע כגייל 18. מרפאות במדינה התלוננו לאחריה כי מאז נחקק החוק ירד נכאום מספרם של התורמים.⁸

ארצות-הברית

ברוב בנקי הזרע בארצות-הברית זהות תורם הזרע היא עדיין בבחינת סוד שמור.⁹ בשנת 1982 נפתח בעיר ברקלי שבקליפורניה בנק זרע שלא למטרות רווח, שמנות הזרע בו מגיעות רק מתורמים המסכימים שזהותם תישמר לפני צאצאיהם הגנטיים בהגעתם לבגרות.¹⁰ בעקבותיו נפתחו בנקי זרע נוספים בארצות-הברית שהתורמים בהם מוכנים שזהותם תישמר, אם בעת קבלת התרומה אם אחר כך.¹¹

בכבוד רב,
ליאור בן דוד
עובד מחקר ומידע

אישור: הודיה קין, ראש צוות
עריכה לשונית: מנצקת "דברי הכנסת"

⁶ דיונה שוחטמאן ב-17 ביולי 2004 בעל האתרוט של ה-Times On Line:

<http://www.timesonline.co.uk/article/0,2-966732,00.html>

⁷ מריבו מחקר ומידע של הכנסת, בנק הזרע – שמירה על אנונימיות התורמים, כתבה חיל ורעביגר, 28 במאי 2002.

⁸ <http://www.vnet.co.il/articles/0,7340,1-3032484,00.html>

⁹ מאמר שהתפרסם בעתו האתרוט של ABC News, <http://abcnews.go.com/WNT/story?id=129948&page=1>

¹⁰ מריבו מחקר ומידע של הכנסת, בנק הזרע – שמירה על אנונימיות התורמים, כתבה חיל ורעביגר, 28 במאי 2002.

¹¹ <http://www.abcnews4.com/news/stories/0104/120420.html>